

Riksdagens protokoll

2009/10:98

Tisdagen den 6 april

Kl. 13.00 – 15.59
18.00 – 18.36

Protokoll
2009/10:98

1 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 8 april kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Utbildningsminister Jan Björklund (fp), statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m), jordbruksminister Eskil Erlandsson (c), socialminister Göran Hägglund (kd) och statsrådet Birgitta Ohlsson (fp).

2 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande

Talmannen meddelade att debatt med anledning av budgetpropositionens avlämnande skulle äga rum *torsdagen den 15 april kl. 10.00*.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:313

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:313 Utsläpp av radioaktivitet från kärnkraftverk

av Per Bolund (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 april 2010. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 mars 2010

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:314

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:314 Bränsle till svenska kärnreaktorer
av Per Bolund (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 april 2010. Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 24 mars 2010

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:315

Interpellation 2009/10:315 Skatteverkets resurser för internationell skattekontroll

av Hans Olsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 april 2010.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 26 mars 2010

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Erik Nymansson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:316

Interpellation 2009/10:316 Användningen av skattemedel

av Lennart Axelsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 april 2010.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 mars 2010

Socialdepartementet

Göran Hägglund (kd)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

4 § Svar på interpellation 2009/10:297 om Lissabonfördraget

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Bosse Ringholm har frågat mig om det, med referenser till Lissabonfördragets artikel 42.7, finns undantag för Sverige och andra stater.

Lissabonfördragets artikel 42.7 lyder: "Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium är de övriga medlemssta-

terna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.”

Den avslutande meningen tar sikte inte bara på militärt alliansfria länder utan också på den majoritet EU-länder som också är Natomedlemmar.

Det är glädjande att samtliga riksdagspartier ställer sig bakom Sveriges solidaritetsförklaring gentemot andra nordiska länder och EU:s medlemsländer. Det innebär att man också ställer sig bakom andan i Lissabonfördraget.

Anf. 2 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min interpellation som innebär att utrikesministern nu gör en rejäl reträtt. Utrikesministern säger att jag har frågat om det, med referenser till Lissabonfördraget, finns undantag för Sverige och andra stater. Men det är inte det jag frågat om.

Till och med när det gäller att referera min fråga lyckas Carl Bildt göra fel. Jag har frågat om någonting som jag i en tidigare interpellationsdebatt med Carl Bildt tyckte var ganska anmärkningsvärt. Nu lyckas han till och med felaktigt referera min fråga. Därför ska jag upprepa frågan till Carl Bildt, även om jag inser att svaret kommer att vara detsamma.

Jag ställde nämligen följande fråga: Vad är skälet till att utrikesministern lämnar felaktig information i Sveriges riksdag om de undantag som Sverige och andra stater begärt och fått i Lissabonfördraget om alliansfria staters särskilda ställning i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom EU? Det var min fråga, inte det som Carl Bildt anger i sitt interpellationssvar.

Att jag ställde frågan berodde på att Carl Bildt i den förra debatten sade exakt så här – jag ber att få citera det så att vi inte behöver vara oense om vad Carl Bildt verkligen sade: ”Låt mig göra ett sakligt påpekande som inte är ointressant. Det finns inget undantag i Lissabonfördraget.” Dess bättre säger nu Carl Bildt – jag tackar för den reträtten – att det finns ett undantag i Lissabonfördraget.

Min diskussion handlar om de alliansfria staterna. Man kan diskutera undantagets relation också till Natoländerna. Men det var inte det diskussionen handlade om, utan den handlade om de alliansfria staternas roll. Carl Bildt angav felaktigt att det inte fanns något som helst undantag i Lissabonfördraget som berörde de alliansfria staterna. Nu tvingas han till reträtt och säger att det finns ett undantag och att det gäller även andra stater, det vill säga Natostaterna.

Den här debatten hade varit helt onödig om Carl Bildt från början hade hållit sig till fakta och inte gjort ett felaktigt påpekande. Jag tycker att det är något genant för det första att utrikesministern måste referera min fråga felaktigt och för det andra att man ska behöva ställa en sådan här fråga till utrikesministern just därför att han tidigare lämnat en felaktig uppgift.

Men det är bra att utrikesministern nu backar. Jag konstaterar att det som var bakgrunden till den förra debatten var de i den borgerliga rege-

ringen väldigt delade meningarna om Nato. Det finns ju en splittring bland de borgerliga partierna om Nato. Vi har Folkpartiet som öppet säger att Sverige ska gå med i Nato och som strider för det. Man kan respektera deras uppfattning. Jag delar den inte i sak men respekterar självfallet att de står för sin uppfattning. Vi har Moderaterna och Carl Bildt som vill gå med i Nato men som av taktiska skäl för närvarande undertrycker det. Sedan har vi också Centerpartiet och Kristdemokraterna. Det är osäkert var de för närvarande befinner sig i diskussionen.

Slutsatsen av det här interpellationssvaret är att Carl Bildt nu har läst på Lissabonfördraget och konstaterar att det inte finns något undantag. Det gäller bland annat också de alliansfria staterna. Det är bra om Carl Bildt lärt sig detta av denna diskussion som, som sagt, inte hade varit nödvändig om Carl Bildt från början hade hållit sig till fakta och konstaterat att det när Lissabonfördraget arbetades fram och antogs också skrevs in det undantag som Carl Bildt här till och med citerar: "Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik."

Det är naturligtvis oerhört viktigt för alliansfria länder, till exempel för Sverige, att det görs ett sådant påpekande också i Lissabonfördraget.

Slutligen kan jag konstatera att det inte bara gäller att ställa sig bakom andan i Lissabonfördraget. Vi står bakom Lissabonfördraget just därför att det är tydligt på den här punkten för de alliansfria staterna.

Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Bosse Ringholm är och förblir Bosse Ringholm – jag varken begär eller förväntar mig egentligen någonting annat – men lever väl lite i en gammal värld.

Europa har förändrats. Sverige har förändrats. Säkerhetspolitiken har förändrats – tack och lov med en mycket betydande bredd i förankringen här i riksdagen. Militärt är vi allianslösa – för att uttrycka sig på det sättet. Jag ser ingen förändring i det förhållandet under överskådlig tid. Men politiskt är vi allierade genom Europeiska unionen. Den så kallade solidaritetsklausulen i Lissabonfördraget är det naturliga och det konkreta uttrycket för just detta. Det förändrar inte den karaktär som olika länders säkerhetspolitik har.

Det handlar självfallet och framför allt, skulle jag vilja säga, om huruvida man är med i Nato eller inte. De flesta är det. Vissa är det inte. Så kommer det säkert att förbli under överskådlig tid.

Men låt oss vara rätt tydliga om vad det handlar om i säkerhetspolitiken i det nya Europa. Skulle ett angrepp eller en katastrof drabba något annat EU-land eller något annat nordiskt land kommer vi aldrig att vara neutrala. Den saken uttalades med lika stor tydlighet av regeringschefen i den regering där Bosse Ringholm faktiskt var Europaminister.

Hur vi gemensamt skulle agera i en sådan situation beror på hur situationen då såg ut. Det tror jag är varken möjligt eller lämpligt att avgöra eller att söka reglera eller begränsa i dag. Den konkreta situationen kommer att vara avgörande för vad som inträffar i den situationen.

Att det skulle börja med politiska konsultationer som syftar till gemensamt agerande är något av en självklarhet. Det ligger också i de fördragsmässiga förpliktelser Sverige har, även om verkställigheten i de allra flesta fall därefter skulle handla om självständiga nationella beslut.

Jag förutsätter – jag hoppas – att en framtida svensk regering i en sådan situation som jag inte hoppas ska uppkomma ska ha en sådan styrka i det europeiska samarbetet att vi påtagligt kan påverka dessa konsultationer.

Det är så här den nya verkligheten ser ut. Solidaritetsklausulen är viktig och avgörande för svensk säkerhetspolitik i framtiden. Den ger oss styrka som nation i kritiska lägen. Den gör att vi kan medverka till att bygga upp ett Europa som har större förutsättningar att bevara både fred och frihet. Det finns, för att upprepa detta, inget undantag från denna solidaritet. Att behöva säga till en socialdemokrat att solidariteten inte har några undantag känns närmast pinsamt, men så är det faktiskt.

Låt mig slutligen vara tydlig på ännu en punkt när vi diskuterar säkerhetspolitiken – som har förändrats när Europa har förändrats, och så ska det vara. Nu är det tack och lov slut på de dubbla budskapens tid i svensk säkerhetspolitik. Det var en tid som vi väl vet utmärktes av att man sade ett och förberedde ett annat. Det var en tid när beslutsfattare i Moskva och Washington visste mer om den reella svenska säkerhetspolitiken än vad den tidens regeringar någonsin vågade informera Sveriges riksdag om. Den tiden är över. Vi lever i en ny realitet. Jag hoppas och tror att även Bosse Ringholm en dag kommer att vara en del av denna nya verklighet.

Anf. 4 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! När Carl Bildt blir trängd väljer han att fly över till andra områden. Då undervisar han oss andra om det nya Europa och docerar på det sätt han är mestare i. Men, Carl Bildt, det är inte det diskussionen handlar om. Carl Bildt kan hålla många föreläsningar om det nya Europa, men det kan vi ta i ett annat sammanhang. Det handlar i stället om hur vi tolkar Lissabonfördraget och vad det står i Lissabonfördraget.

Carl Bildt har uppenbarligen lyckats med den fantastiska bedriften att påstå att det inte finns några särskilda undantag för de alliansfria staterna. Det sade han i en tidigare debatt. Han har nu backat, retirerat, slagit till reträtt. Exakt det som jag har citerat i min interpellation tvingas han själv konstatera och citera i svaret. Han konstaterar att det naturligtvis finns en särskild möjlighet för de alliansfria staterna att just utifrån att de är alliansfria göra sina bedömningar. Det innebär inte att man avstår från den solidaritet som finns i själva Lissabonfördraget, men avgörandet ligger naturligtvis hos det land som är alliansfritt. Det är det som är skillnaden mellan att vara alliansfri och att ingå i exempelvis en militärallians.

Jag skulle välkomna Carl Bildt till en diskussion om en samlad säkerhetspolitik, eftersom Carl Bildt ingår i en regering där man verkligen har olika uppfattningar i en av de stora och centrala frågorna i säkerhetspolitiken, nämligen vårt förhållande till Atlantpakten Nato. Ett parti i Carl Bildts regering – eller det är väl snarast Fredrik Reinfeldts regering, och Carl Bildt är en del av den regeringen – tycker att vi ska gå med i Nato omedelbart. Carl Bildt och Moderaterna, och rimligen även Fredrik Reinfeldt, tycker också att vi borde gå med i Nato, men inte just nu. Det är nämligen inte passande, taktiskt och strategiskt rätt att aktualisera frågan. De är väl medvetna om att en majoritet av svenska folket inte vill ha något svenskt medlemskap i Atlantpakten Nato.

Prot. 2009/10:98

6 april

Svar på
interpellationer

Jag kan förstå och respektera den taktiska aspekt Moderaterna, Carl Bildt och Fredrik Reinfeldt har: Man vill inte gå med i Nato, för det vill inte svenska folket. Men det är klart att det är en ganska splittrad borgerlig regerings utrikes- och säkerhetspolitik som har sådana krafter. Några vill gå med i Nato, några vill inte gå med och med andra är det mer obestämbart var de för närvarande står.

Jag konstaterar att Carl Bildt har lämnat en som jag tycker vilseledande uppgift i en tidigare debatt. Han påstod att det inte finns några undantag för de alliansfria staterna. Han har nu kommit till insikt om att det var fel, och nu säger han att det finns undantag. Det finns inte bara undantag för de alliansfria, säger han, utan det kan även tolkas så att de länder som tillhör Atlantpakten har en särskild karaktär på sin säkerhetspolitik och därför också kan räknas in i sammanhanget. Om Carl Bildt håller sig till detta ämne kan jag dock konstatera att diskussionen hade varit överflödigt om Carl Bildt från början hade respekterat det som står i Lissabonfördraget, nämligen att man ska ta hänsyn till den alliansfrihet som Sverige och andra har.

Jag ska inte förirra mig in på andra områden, som Carl Bildt har lätt att göra i denna diskussion, men alla vet att Carl Bildt är mannen som har sett fler ubåtar än någon svensk – både de synliga och de osynliga ubåtarna. Det är väl därför han lätt byter ämnesområde när han inte längre har särskilt mycket på fötterna i denna diskussion.

Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Bosse Ringholm strider mot sina väderkvarnar och vill nu ha en Natodebatt. Ställ en ny interpellation om det! Det var faktiskt inte detta vare sig interpellationen eller interpellationssvaret handlade om, eller min förklaring om hur det nya Europas säkerhetspolitiska realiteter faktiskt ser ut och hur de nya villkoren för svensk säkerhetspolitik som solidaritetsklausulen innebär gestaltar sig. Det är viktiga ämnen, och det är viktigt att vi är medvetna om vad det handlar om.

Lissabonfördraget är en viktig grund för den framtida svenska säkerhetspolitiken, liksom andra delar av den. Den innebär en solidaritet mellan de europeiska länderna. Det är en skillnad gentemot Nato i viktiga avseenden, inte minst därför att solidariteten gäller de europeiska länderna. Vi har i Sverige utsträckt detta till de nordiska länderna. Det omfattar inte de nordamerikanska länderna, som ju är medlemmar i Nato. Det är en av flera viktiga skillnader.

Det innebär dock att vi agerar gemensamt mot de situationer som kan uppkomma. Exakt hur kan vi inte veta, och det vore oklokt att ens försöka binda sig i dessa frågor i framtiden. Som jag sade tidigare: Låt oss se det som en styrka för Sverige i framtiden och inför de situationer som möjligtvis kan drabba också oss att vi inte står alldeles ensamma i detta.

Jag sade inledningsvis, lite felaktigt men i huvudsak rätt, att förändring eller utveckling av säkerhetspolitiken i allt väsentligt har skett i bred partipolitisk överensstämmelse. Socialdemokraterna har varit med, och jag välkomnar detta. Jag läste för att vara på den säkra sidan en partimotion som Mona Sahlin lämnade in. Den var undertecknad av en lång rad socialdemokrater, dock icke Bosse Ringholm. Där finns inget resonemang om undantag över huvud taget. Ordet finns icke. Det finns alltså en

större realism hos dem som skriver socialdemokratiska partimotioner än hos enstaka, lite äldre, socialdemokratiska företrädare.

Det är dock värt att notera att både Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade emot Lissabonfördraget. Miljöpartiet ville explicit att man skulle göra sig av med solidaritetsklausulen. Tala om att ha lite problem att hantera framöver, alltså. Jag hoppas dock att den mer realistiska och lite mer framtidsinriktade delen av svensk socialdemokrati ska stå fast vid den breda enighet vi har om den nya inriktningen.

Anf. 6 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Bakgrunden till denna interpellationsdebatt är att jag, Carl Bildt och andra tidigare har haft en diskussion om Sveriges förhållande till Nato.

Jag har konstaterat att regeringen är oenig i frågan, och plötsligt säger Carl Bildt under diskussionen att det inte finns något undantag för Sverige och andra alliansfria stater i Lissabonfördraget. Jag skriver då en ny interpellation och citerar exakt den text som finns i Lissabonfördraget. Jag konstaterar att det finns ett undantag, trots att Carl Bildt säger tvärtom. Nu erkänner Carl Bildt att det finns ett sådant undantag. Han citerar exakt den text jag har haft i min interpellation. Han backar och gör en reträtt.

Det är väl bra så långt, men i detta läge när alla har ställt upp bakom Lissabonfördraget kan man inte som Carl Bildt säga att Socialdemokraterna i en motion borde ha begärt ett nytt undantag. Det finns ju redan ett undantag. Varför skulle Socialdemokraterna i en motion begära undantag en gång till? Det finns redan. Det enda som har hänt är möjligen att Carl Bildt har blivit varse detta undantag. Jag tror inte att det var så illa att han förra gången var okunnig. Det vore illa om en utrikesminister var så okunnig att han inte ens kände till undantaget. Jag tror att det mer hänger ihop med Carl Bildts debatteknik.

Han vill gärna vilseleda om så behövs. Han har lyckats i den bemärkelsen att när han i sitt svar skulle återge min fråga kunde han inte ens korrekt återge den. Det är klart att det blir en konstig diskussion om den som ska svara på frågan inte ens kan korrekt återge frågan. Men sådan är Carl Bildts debattmetod.

Jag konstaterar till sist att det enda vi vet om Carl Bildt är att han är den svensk som har sett flest ubåtar, både synliga och osynliga. Han kommer att fortsätta att se ubåtar, förmodligen även i den här debatten.

Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det är nog riktigt att jag har sett mycket mer av både det enda och det andra än Bosse Ringholm, inte minst av säkerhetspolitikens utveckling och säkerhetspolitiska realiteter. Det är alltid bra att se saker. Att gå i världen med ögonen förbundna och tro att allting är som förr leder icke framåt.

Låt oss ta Natodebatten någon annan gång. Jag ser inte att den har någon större relevans för Sverige under de kommande åren. Vi samarbetar väl med Nato, och vi ska försöka att utveckla det samarbetet. Det ligger entydigt i svenskt intresse. Där har vi i alla fall den socialdemokratiska partiledningen på samma våglängd.

Vad gäller Lissabonfördraget gäller solidaritetsklausulen alla. Den gäller oss fullt ut. Det finns ett påpekande om att det inte påverkar om man är med eller icke är med i Nato. Det är en självklarhet. För att återkomma till det: Inte ens i den socialdemokratiska partimotionen hävdar man att detta skulle vara ett undantag i formell bemärkelse från Lissabonfördraget, och det är det inte. Om Bosse Ringholm är oklar på den punkten rekommenderas till exempel ett studiebesök i Finland, ett land som har diskuterat denna sak relativt ingående, och han kan höra exakt samma beskrivning av verkligheten, som den faktiskt är, från företrädare för den finska statsledningen och för den delen, är jag övertygad om, för det finska socialdemokratiska partiet.

Det är viktigt att vi för en framtidsorienterad säkerhetspolitisk debatt. Det är viktigt att vi har lagt de dubbla budskapens tid bakom oss. Det är viktigt att vi redovisar detta fullt ut. Solidaritetsklausulen innebär en ny realitet. Det är en realitet som är positiv för Europas möjligheter till fred och frihet, som är positiv för Sveriges möjligheter att hantera situationer och som ger oss en möjlighet att spela en mer framträdande och aktiv roll i europeiska freds- och frihetsfrågor än vad som varit fallet tidigare. Det ska vi alla vara tacksamma för, inte försöka göra undantag från framtiden på det sätt som Bosse Ringholm gör.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2009/10:312 om Dawit Isaak

Anf. 8 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman!

Marianne Berg har frågat mig

1. hur jag avser att agera för att Dawit Isaak omedelbart ska frisläppas
2. om jag är beredd att i alla kontakter med Eritrea, såväl bilateralt som multilateralt, kräva Dawit Isaaks omedelbara frisläppande
3. om jag är beredd att skicka en hög representant till Eritrea i syfte att agera för att Dawit Isaak omedelbart ska frisläppas
4. vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att Dawit Isaak omedelbart ska frisläppas.

Som interpellanten mycket riktigt påpekar har jag i ett frågesvar den 2 mars i år behandlat denna mycket viktiga fråga. Jag har även behandlat den i svar på riksdagsfrågor den 18 februari, den 4 mars och den 1 april förra året.

Ärendet med den svensk-eritreanske medborgaren Dawit Isaak är fortsatt ett allvarligt humanitärt fall som har hög prioritet för utrikesförvaltningen. Regeringen lägger ned stora ansträngningar för att nå en lösning, och det ligger alltså i sakens natur att jag tyvärr inte närmare kan redogöra för hur regeringen arbetar med denna fråga.

Däremot kan jag säga att vi prövar alla spår som finns i detta ärende, och vi agerar i enlighet med det som vi bedömer kan ge framgång i fallet.

Men vi går inte ut med information om hur vi agerar eftersom vi tror att det skulle kunna försvåra en lösning.

Det är naturligt att Marianne Berg och andra riksdagsledamöter engagerar sig i detta fall. Regeringen delar deras frustration över att fallet, efter snart nio långa år, fortfarande är olöst.

Prot. 2009/10:98

6 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Tack för svaret, utrikesministern! Jag betvivlar inte att regeringen har gjort mycket i frågan men anser inte att det är tillräckligt.

I september i år har Dawit Isaak suttit fängslad i nio år. Nio år är en enormt lång tid. Under den tiden har vi inte ens vetat hur Dawit Isaak mår eller hur hans hälsotillstånd sett ut eller ser ut. Dawit betalar ett otroligt högt pris för att han uttryckt sina åsikter. Han sitter fängslad i Eritrea, ett land som jag anser är en diktatur där yttrande- och tryckfrihet inte existerar, där mänskliga rättigheter inte finns på kartan.

Under de år han har suttit fängslad har många interpellationer varit aktuella här i riksdagen, och det är positivt, och många skriftliga frågor har framställts. Detta kommer inte att upphöra förrän Dawit Isaak befinner sig här i Sverige hos sin fru och sina tre barn.

Under förra mandatperioden ansåg Vänsterpartiet att Sveriges val att försöka med den tysta diplomatin var resultatlöst. Vi kan bara konstatera att så är det fortfarande. Den tysta diplomatin har inte gett något synligt positivt resultat. Fortfarande efter snart nio år sitter en svensk journalist fängslad i Eritrea.

Vad kostar det Eritrea att Dawit Isaak hålls inspärrad utan rättegång? Vad förlorar Eritreas regim på detta agerande? Mitt svar är solklart: Den förlorar ingenting. Tyst diplomati är än så länge resultatlös, som jag tidigare tagit upp. Jag anser att det nu är dags att komplettera den tysta diplomatin med en tuff, klar och tydlig påtryckningspolitik.

Sverige måste visa att det inte är acceptabelt hur läget är i Eritrea. Det måste kosta Eritrea något att en svensk medborgare sitter fängslad utan rättegång.

Jag tycker att regeringen med Carl Bildt i spetsen i stället ska lyfta fram frågan i alla tänkbara former, i alla tänkbara forum, speciellt i de forum där Sverige möter Eritrea.

Jag anser att regeringen med utrikesministern i spetsen måste byta strategi. Annars befärar jag och många med mig att Eritrea inte kommer att göra ett enda dugg utan bara lutar sig tillbaka, och Dawit Isaak fortsatt kommer att sitta fängslad.

Så, Carl Bildt, är det inte dags att bryta den tysta diplomatin? I svaret från utrikesministern står det: "Regeringen lägger ned stora ansträngningar för att nå en lösning, och det ligger alltså i sakens natur att jag tyvärr inte närmare kan redogöra för hur regeringen arbetar med denna fråga."

Då kan jag konstatera att det är samma svar, oavsett regering. Det är inte bara bedrövligt utan också sorgligt att denna strategi under snart nio år inte lett till någonting. I en av mina frågor anser jag att det är en självklarhet att det nu är dags att i alla kontakter med Eritrea och i alla forum kräva att Dawit Isaak omedelbart frisläpps. Är detta verkligen för mycket begärt, Carl Bildt?

Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Jag vill särskilt tacka Marianne Berg för att hon har ställt den här interpellationen till utrikesministern. Det är viktigt att Marianne på det här viset har uppmärksammat Dawit Isaak, som har suttit i fängelse i mer än åtta år, snart nio år, i Eritrea. Många av dem som fängslades tillsammans med Dawit Isaak har dött i fångenskap. Det behövs verkligen att vi ständigt påminner om Dawit Isaaks fall och riktar våra strålkastare mot den grymma diktaturen.

Vi har en skyldighet att solidariskt tänka på hans fru och tre barn som väntar i Göteborg.

Den tvärpolitiska Dawit Isaak-gruppen, som har representanter för alla riksdagspartier, här i riksdagen har ända sedan förra mandatperioden ansett att den tysta diplomatin har nått vägs ände. Mer än åtta år har gått, mer än 3 000 dagar och inga resultat, utan Dawit Isaak sitter fortfarande inspärrad. Vi har därför i flera år krävt att Sverige ska verka för att EU avbryter sitt bistånd till landet och att vi inför smarta sanktioner, fryser regimen tillgångar i andra länder och även inför reseförbud. Och precis som Marianne Berg påpekade måste det kosta, det måste svida i skinnet för den här regimen när man begår grova övergrepp mot mänskliga rättigheter och då också mot en svensk medborgare.

Oavsett regering har vi i den tvärpolitiska gruppen i någon mån talat för döva öron. Det sker ingen förändring av politiken. Frågan är då: Hur länge kan regeringen upprätthålla tilltron till den här strategin?

Nu händer det i alla fall lite. Före jul kom ett nytt säkerhetsrådsbeslut om att införa ett vapenembargo mot Eritrea för att landet destabiliserar hela regionen genom att stödja olika terroristgrupper i grannländerna. Säkerhetsrådsresolutionen innebär att ett vapenembargo ska införas mot Eritrea och att det även införs just det som vi i den tvärpolitiska gruppen har efterlyst, nämligen resesanktioner mot ledarskapet och att man ska frysa tillgångarna för det politiska och det militära ledarskapet.

Just nu håller FN på att se över vilka personer som ska ingå på listan, vilka personer som är det militära ledarskapet och vilka som är de politiska. Från min utgångspunkt är det självklart att det är presidenten Afwerki i Eritrea som är ansvarig för det som landet gör mot andra länder och mot Dawit Isaak. Då är min fråga till utrikesministern: Vad gör nu Sverige i FN när FN håller på att peka ut vilka personer som ska bli föremål för reserestriktioner och frysa tillgångar? Det är min fråga.

Eftersom det här inte är direkt Dawit Isaak-relaterat, hoppas jag att Sverige i den här frågan vågar stå upp och tydliggöra att FN nu ska vara tufft mot den eritreanska regimen.

Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Europeiska unionen kommer att fortsätta ge Eritrea ungefär 1 miljard kronor i bistånd, trots att Dawit Isaak och tusentals andra människor är fängslade utan rättegång och övergrepp mot mänskliga rättigheter pågår dagligen och stundligen.

Det finns ett jättestort problem med att fördöma en regim för att den bryter mot mänskliga rättigheter och samtidigt belöna den. Europeiska unionen fortsätter att skicka biståndspengar till Eritrea, och den eritreanska regimen fortsätter att kränka mänskliga rättigheter.

Då är frågan vad den svenska regeringen gör inom Europeiska unionen. Vi är en av 27 medlemsstater. Vilken politik driver vi där för att på olika sätt få Eritrea att respektera mänskliga rättigheter? Då är frågan om att dra in de här biståndspengarna en naturlig fråga som måste ställas och naturligtvis kommer upp.

Vi kan naturligtvis säga att vi inser att landet är fattigt och behöver hjälp. Men stödet måste enligt min mening villkoras så att landet antingen åtminstone stöder eller följer de mest grundläggande mänskliga rättigheterna – rätten till liv, frihet, personlig säkerhet – eller också måste man se till, och det låter sig lättare sägas än göras, att pengarna går direkt till befolkningen och inte till regeringen direkt eller indirekt. Som det nu är betalar Europeiska unionen understöd till regeringar som bryter mot de mänskliga rättigheterna allmänt sett och särskilt i Eritrea.

Då är min fråga till utrikesminister Carl Bildt: Hur motiverar utrikesministern att Sverige, som det förefaller mig, inom Europeiska unionen är passivt i frågan om att dra in biståndet? Och hur ser han och den svenska regeringen på strategin att dra in biståndet för att på så sätt öka trycket på regimen i Eritrea?

Precis som tidigare har sagts här har den strategi som har prövats varit resultatlös. Den har varit utan framgång. Då är det ju lite konstigt om man bara säger att vi driver tyst diplomati, men vi ser inget resultat, och då ska vi driva mer av den resultatlösa politiken. Hur länge ska den strategin pågå, som bland annat Cecilia Wigström frågade? Man kan inte vänta hur länge som helst, enligt min mening. Var menar utrikesministern att gränsen går för att Sverige ska, till exempel inom Europeiska unionen, agera för att dra in biståndet?

Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det faktum att successiva regeringar under lång tid har gjort ansträngningar som inte har lyckats kan inte vara något övertygande argument för att slå in på en linje som alla som har sysslat med frågan är övertygade om skulle komma att misslyckas. Det är skillnad mellan att ännu inte ha lyckats och att slå in på en politik som med all sannolikhet skulle komma att misslyckas. Och när jag talar om misslyckas i det fallet vill jag vara tydlig med att vi har att hantera en människas liv som förmodligen befinner sig i en mycket utsatt situation. Våra möjligheter till kontroll över vad som skulle inträffa med honom i ett läge där vi skulle slå över till en annan linje är närmast obefintliga, om ni förstår vad jag menar. Så en viss försiktighet i umgänget med frågan är påkallad, och det tror jag att alla är rätt medvetna om.

Jag vill bara säga till Marianne Berg, när vi använder uttrycket tyst diplomati, att vi inte är tysta om vad vi tycker. Vi är inte tysta om vad vi vill. Det tror jag inte heller att Marianne Berg menade, men jag vill bara göra det klarläggandet. Men där vi faktiskt är tysta, och där jag personligen är övertygad om att det är rätt, är med att i detalj informera om kontakter och åtgärder som vi vidtar.

Det som jag har sagt tidigare och fortsätter att säga är att det här är en fråga som är högt prioriterad. Det arbetas med den. Det kan jag försäkra. Hade jag känt till någon sten som ännu inte var vänd i frågan hade jag sett till att det hade vänts på den stenen. Det vänds kontinuerligt på stenar

i denna fråga, och det kommer att fortsätta att så vara fallet intill dess att vi har den lösning som vi strävar efter.

Cecilia Wigström tog upp frågan om de FN-sanktioner som nu har beslutats och som är relaterade till den regionala situationen och specifikt till situationen i Somalia och de individuella sanktioner som ska beslutas. Det här ligger i sanktionskommittén inom FN. Den är sammansatt av medlemmarna av Förenta nationernas säkerhetsråd. I detta ingår inte Sverige, ty följande har vi ingen del i den direkta sanktionsdiskussion som där förs. Den förs i allmänhet bakom synnerligen lyckta dörrar. De sanktionerna är relaterade till det som säkerhetsrådet har sagt att de ska vara relaterade till, så jag är inte alldeles övertygad om att det vore klokt att försöka föra in andra frågeställningar, förutom det faktum att jag är övertygad om att de skulle tillbakavisas av säkerhetsrådets medlemmar, och då skulle tillbakavisandet i sig vara en negativ signal.

Carl B Hamilton tar upp frågan om biståndet. Och det är alldeles rätt, som han säger, att EU ger ett visst bistånd också till Eritrea. Det är en del av det så kallade Cotonouavtalet som vi har med ett mycket stort antal olika stater, och där ingår denna. Inte alla dessa stater, om jag uttrycker saken försiktigt, är några fullfjädrade demokratier med en samhällsutveckling som vi har anledning att vara stolta över. Det är därför som vi har tyckt att det varit riktigt att fortsätta med ett begränsat stöd till Eritrea. Det är inriktat på vissa saker. Det är den humanitära situationen som är svår. Man ska aldrig låta enskilda människor drabbas av det faktum att de råkar leva under en viss typ av regim. Det är inriktat på att försöka stödja mänskliga rättigheter, svårt som detta kan vara, och det är inriktat på försök till god samhällsstyrning. Det finns en framtid för Eritrea bortom de svårigheter och den situation som landet har i dag. Det är också inriktat på att kunna bibehålla den politiska dialog som finns med Eritrea, som är betydelsefull också i det konkreta fall som vi talar om nu.

När detta är sagt håller jag gärna med Carl B Hamilton om att det alltid är en känslig avvägning att göra, alldeles bortsett från detta synnerligen ömmande och synnerligen för oss viktiga konsulära fall, när det gäller bistånd till den här typen av regimer. Därför är vi inriktade väldigt mycket på att se till att biståndet sker på ett sådant sätt att det medverkar både till de omedelbara humanitära målen och till de långsiktiga andra mål som vi kan ha när det gäller relationerna, i detta fall mellan Europeiska unionen och landet i fråga.

Anf. 13 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Jag får tacka utrikesministern för svaret.

Ja, vi har att hantera en människas liv. Då är frågan: Kan vi vänta med att agera mer kraftfullt? Där är vi inte riktigt överens. Jag hade kanske inte väntat mig det heller, men jag hade hoppats på en öppning för en tydligare och mer kraftfull svensk politik för att få Dawit Isaak hem till Sverige.

Dawit sitter fängslad sedan september 2001. Det har alltså snart gått nio år. Under dessa år har fler journalister arresterats. Enligt Reportrar utan gränser sitter i dag ca 30 journalister i fängelse i Eritrea. I förhållande till befolkningens mängd är det jämförbart med Kina och Iran. Det är under all kritik.

Vi vet att förhållandena i fängelserna är usla. De regimtrogna säger dock klart och tydligt att Dawit mår bra. Hur kan vi lita på det när ingen från Sverige har fått besöka honom? Säger man så men döljer något? Det kan vi inte veta eftersom ingen har fått lov att besöka honom.

Herr talman! Den 7 januari antog Europaparlamentet en resolution som kräver att Dawit Isaak frigges. Det var mycket positivt. Europeiska unionen kan dock göra mer för att se till att de mänskliga rättigheterna blir verklighet i Eritrea och för att få Dawit Isaak och många andra fångar frisläppta.

Det vore på sin plats, som Carl B Hamilton var inne på, att EU:s bistånd till Eritrea stoppas. EU och Eritrea kom överens om ett nytt biståndsavtal för perioden 2008–2013. Summan ökade från 97 miljoner euro till 122 miljoner euro, det vill säga långt över 1 miljard svenska kronor.

Om man fortsätter med detta, vad ger det för signal till landets regim? Helt fel signal, tror jag. Det finns ingen anledning för Sverige att via ekonomiskt bistånd stödja ett land som håller en svensk medborgare tillika EU-medborgare fängslad utan rättegång och som totalt saknar ambition att påbörja demokratiska reformer. Däremot är det viktigt att det humanitära biståndet fortsätter och går till de eritreaner som behöver det, till exempel till dem som lider av svält.

Herr talman! Jag begär kanske för mycket av utrikesministern igen, men jag vill att Sverige ska agera och verka för att stoppa allt bistånd som ligger utanför det humanitära. Jag ser fram emot utrikesministerns svar på hur han tänker agera i frågan.

Anf. 14 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Herr talman! Utrikesministern sade att fallet Dawit Isaak kräver försiktighet. Det gör det säkerligen. Många av dem som fängslades med Dawit Isaak har dött i fångenskap, och de hade förmodligen ingen utländsk regering som brydde sig om dem. Den största risken för politiska fångar i diktaturer runt om i världen är att ingen bryr sig. Man sitter inspärriad utan att någon ser det.

Vad gäller FN:s sanktioner menar jag på intet sätt att Sverige ska föra in fallet Dawit Isaak som ett skäl eller en ytterligare grund för vilka som ska hamna på listan till FN:s sanktionskommitté. Självklart bryr sig FN i säkerhetsrådsresolutionen bara om att Eritrea har en destabiliserande roll för freden i regionen. Utrikesministern vet dock mycket väl att FN är politik. Just nu sitter man säkert i sanktionskommittén och funderar på om man ska vara mjuk eller hård mot regimen. Sverige sitter inte med vid bordet, men vi har ambassadörer på plats och vi finns i FN:s korridorer. Jag hade därför önskat att utrikesministern hade varit tydlig med att vi som land ska lobba för att sanktionskommittén ska vara hård mot Eritrea, för det är en skurkregim med en skurkpresident.

Hur tänker Sverige hantera sanktionerna? Det förekommer att det i Sverige samlas in pengar till regimen i Eritrea, pengar som används till vapenköp och annat. Hur ska Sverige stoppa detta så att vi inte är med och finansierar Eritreas brott mot FN:s sanktioner?

Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Hur man i länder som styrs av diktatorer och där villkoren är eländiga når fram till folket med utländskt bistånd är en urgammal diskussion. Vi vet att det är svårt; Zimbabwe och många andra länder är exempel på dilemmat att både stödja och fördöma. Carl Bildt pekar på detta i fråga om Eritrea. Visst är det bra med bistånd till fattigdomsbekämpning och god samhällsstyrning, men samtidigt är det otvivelaktigt så att pengarna också indirekt stöder den regim som sitter i landet. Jag tror i och för sig inte att vi är oense om detta dilemma, utan frågan är hur man bedömer situationen i Eritrea.

Min fråga gäller Europeiska unionen. Vilken linje driver Sverige och vilken position har Sverige i ministerrådet när denna fråga kommer upp och när det gäller att ställa krav på Eritrea i fråga om mänskliga rättigheter och kanske också just fallet Dawit Isaak? Vilken hållning har andra regeringar? Det vore bra om utrikesministern kan säga något om det.

Utrikesministern genmäler att det faktum att inga resultat syns inte innebär att man ska byta politik eftersom alternativet kan vara ännu sämre. Detta är bekymmersamt. Ännu sämre politik än den nuvarande innebär, vilket jag helst inte vill spekulera i, att Dawit Isaak skulle kunna omkomma.

Frågan måste dock fortfarande ställas. Nuvarande politik har inte varit framgångsrik. Måste man då inte trots allt pröva en annan politik, en politik som innehåller villkor för till exempel Europeiska unionens bistånd till Eritrea?

Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig ta vid där Carl B Hamilton slutade. Jag håller med om att det är ett dilemma, och vi är medvetna om detta. Carl B Hamilton och andra säger att politiken inte har lyckats, och så är det i någon utsträckning. Kritiken antyder dock att det har varit likadant hela tiden, och så är det inte. Bortom det faktum att vi inte skickar pressmeddelanden och ger intervjuer i detalj förändras vårt agerande hela tiden. Vi prövar ständigt.

Som jag sade tidigare lyfter och vänder vi på alla stenar. Vi har vänt på en del konventionella och okonventionella stenar och på en del uppenbara och alldeles påtagligt mindre uppenbara stenar. Finns det ytterligare stenar att vända på försäkrar jag att vi kommer att göra det även om det tar oss till utkanten av vad vi normalt ägnar oss åt i svensk utrikespolitik.

Politiken förändras och aktiviteten fortsätter, men vi tror inte att det är lämpligt att skicka pressmeddelanden om varje detalj i detta. Det är en bedömning som är lika tydlig under denna regering som under den förra. Agerandet utvecklas dock ständigt.

Cecilia Wigströms fråga gällde hur vi ska hantera FN-sanktionerna. Dem ska vi hantera på det sätt som vi alltid gör. Vi hör till dem som är och ska vara rätt fundamentalistiska när det gäller att implementera beslut som fattas av FN:s säkerhetsråd. Det kommer vi alltså självfallet att göra när besluten väl når oss.

Dilemmat bistånd eller inte bistånd illustreras också i diskussionen här. Marianne Berg säger att vi borde stoppa allt bistånd utom det humanitära. Det humanitära biståndet är dock en rätt stor del av det som ges.

Carl B Hamilton säger att vi borde ompröva allt bistånd, men det kanske inte är så klokt att börja ifrågasätta stödet till mänskliga rättigheter.

Jag fick en konkret fråga – tack och lov fick jag lite information igen – om vad de andra medlemsstaterna säger. Inget land har motsatt sig kommissionens förslag när det gäller inriktningen av detta.

Vi ska inte glömma att det också har att göra med att vi har intresse av att engagera Eritrea i andra frågor som rör den regionala säkerheten. Det handlar inte bara om gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea, där Eritrea oavsett regim har mer rätt än den andra parten. Det handlar också om konflikten i Somalia och situationen i Sudan. Eritrea är en aktör. Som europeisk union har vi intresse av att ha en relation till den aktören och av att ha en dialog med den aktören. Inom ramen för den dialogen är det naturligt att vi utnyttjar de möjligheter som kan finnas att föra fram andra frågor som kan vara av intresse för oss. Att förlora den kanalen skulle inte nödvändigtvis vara av intresse när det gäller att lösa det konkreta problem som vi diskuterar här.

Det är bra att vi då och då får denna möjlighet att diskutera saken också i riksdagen. Jag tror att vi är helt ense om vad vi vill uppnå. Vi är inte tysta med vad vi vill uppnå. Vi är inte tysta med vad vi tycker.

Det är naturligt att man i riksdagen vill ha en något större öppenhet – jag skulle uppfatta det som relativt upprörande om så inte var fallet. Men det är också naturligt att vi har att hela tiden pröva den framgångsväg som vi tror har störst förutsättningar. Jag kan försäkra att vi ständigt gör det.

Anf. 17 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag tackar också Cecilia Wigström och Carl B Hamilton som deltagit i den här interpellationsdebatten. Det ger större tyngd och kraft när man tar upp sådana här frågor blocköverskridande. Det tycker jag är glädjande.

Vänsterpartiet har ju syftet att få Dawit frisläppt genom att rikta mycket ljus mot Eritrea. Vi gör det tillsammans med ledamöter i riksdagen och andra aktörer som journalister, tidningar och det civila samhället. Vi vet att diktaturer hatar att få den belysningen på sig. Ofta kan det ha en hämmande effekt.

Den svenska regeringen bör enligt mig och Vänsterpartiet ändra sin strategi för att få Dawit Isaak fri. Låt honom inte, som Cecilia Wigström tog upp, gå samma sorgliga öde till mötes som den svenske medborgaren Kifleyesus Ogbacristos som så tragiskt avlidit på grund av de fruktansvärda förhållandena i de eritreanska fängelserna.

Jag anser att det är dags att agera rakt och tydligt och ta upp frågan i olika forum, visa en tydlig och öppen linje och en politisk strategi som inte längre håller fast vid det tysta. Det är något som jag är överens med utrikesministern om.

Jag vill inte säga att regeringen inte har gjort något; det tror jag att man har. Vi ser olika på hur vi ska agera.

Jag förstår inte hur det skulle skada Dawit om frågan togs upp i olika forum där vi möter Eritrea eller möter andra EU-länder som diskuterar detta.

Prot. 2009/10:98

6 april

Svar på
interpellationer

Det skrivs ju om ärendet i medierna här hemma i Sverige liksom utomlands och på Internet. Jag förstår inte varför man inte kan vara mer kraftfull i vissa forum.

Anf. 18 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag avstår från ett slutanförande. Jag tror att vi är eniga om vad vi vill uppnå. Jag tycker också att det är bra att det då och då blir diskussion. Jag delar uppfattningen att det är bra att den är blocköverskridande och kan föras i den anda som vi har haft nu.

Jag kan försäkra att vi kommer att fortsätta att vända på alla de stenar vi är medvetna om. Om vi hittar en ny sten som det ska vändas på kan jag försäkra att vi kommer att vända på den också.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2009/10:290, 291, 292, 299 och 310 om ekonomisk politik och jämställdhet

Anf. 19 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Hillevi Larsson, Carina Ohlsson, Fredrik Lundh Sammeli, Monica Green och Eva-Lena Jansson har interPELLERAT i frågor om ekonomisk jämställdhet. Carina Ohlsson har dessutom frågat mig varför Sverige har en högre beskattning av pensionärer än löntagare med samma inkomst. Jag väljer att ge ett gemensamt svar på dessa interPELLATIONER.

Jämställdhetspolitiken är central för att trygga välfärden och skapa förutsättningar för att möta Sveriges långsiktiga utmaningar. Regeringen har därför mer än tiodubblat resurserna till jämställdhetspolitiken under mandatperioden. Ekonomisk jämställdhet skapas genom ett långsiktigt och strategiskt arbete. För att främja kvinnors och mäns lika möjligheter att utvecklas i arbetslivet och för att skapa förutsättningar för samordning, analys och uppföljning av jämställdhetspolitiken, har därför regeringen beslutat om en strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.

Nyckeln till ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män är ett jämställt arbetsliv. Nivån på många typer av transfereringsinkomster bestäms av arbetsinkomsten. Med en politik inriktad på jämställda löner och fler kvinnor i arbete skapas förutsättningar för jämlika disponibla inkomster.

Jobbskatteavdraget är utformat så att det ska löna sig bättre att arbeta. Detta gäller för såväl kvinnor som män, och oavsett om man är gammal eller ung. När det gäller pensionärernas ekonomiska situation är det avgörande att Sverige har en stark ekonomi. Då krävs en politik som är inriktad på att få fler i arbete. Fler får mer i lön och pensionerna räknas upp snabbare. Med fler i arbete skapas förutsättningar för att det ska finnas tillräckligt med hjälpande händer inom vård och omsorg samtidigt som finansieringen av välfärden säkras långsiktigt.

Arbete och ansvar för hem och familj måste gå att förena. Skattereduktionen för hushållsarbete underlättar för kvinnor och män att få ihop

vardagspusslet. Jämställdhetsbonusen skapar förutsättningar för ett jämställt föräldraskap och ett jämställt deltagande i arbetslivet. Även jobb-skatteavdraget gynnar jämställdheten. Två makar som arbetar halva året var får behålla mer av arbetsinkomsten än om en är helt föräldraledig och en jobbar hela året.

Sverige ska vara ett bra och tryggt land att åldras i. Därför vill jag avslutningsvis framhålla att pensionärerna, kvinnor som män, är en prioriterad grupp i regeringens fortsatta arbete.

Talmannen meddelade att Fredrik Lundh Sammeli, som framställt en av interpellationerna, anmält att han var förhindrad att delta i debatten.

Anf. 20 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! I svaret sägs att resurserna för jämställdhetsarbetet har tiodubblats. Det är naturligtvis positivt. Problemet är att resultaten går åt fel håll. Jämställdheten har gått tillbaka sedan regeringen tillträdde. Det är det som är det stora problemet.

Man kan se det på att kvinnors ekonomi har blivit sämre än mäns. Det handlar om skattesänkningar och förändringar när det gäller a-kassa och sjukförsäkring. Man måste se det i sin helhet.

Skattesänkningarna har framför allt gått till män och framför allt till rika män. Jämför man män och kvinnor går en majoritet av sänkningarna till männen. Jämför man rika män och fattiga kvinnor blir det ännu tydligare att resurser försvinner från de fattiga kvinnorna till de rika männen. Det tycker jag att man måste ifrågasätta ur ett jämställdhetsperspektiv.

Även om intentionerna är goda har resultaten tyvärr blivit dåliga. Regeringen menar att man vill gynna arbete och att det handlar om arbetslinjen. Det låter ju bra. Problemet är att många kvinnor inte vill annat än att jobba mer. Många kvinnor är deltidsarbetslösa – en del frivilligt en hel del ofrivilligt. Det finns ju inga heltidsjobb att få.

Det finns en diskriminering mot kvinnor i arbetslivet. I kvinnodominerade områden både i den offentliga och privata sektorn är det deltid som gäller. Det blir då ändå svårare att få ekonomin att gå ihop. Till detta kommer att man har förändrat reglerna för deltidsarbetslöshet som gör att man i princip inte kan vara deltidsarbetslös om man inte är beredd att leva på en extremt låg ekonomisk nivå eller har en man som försörjer en.

Det slår extra hårt mot ensamstående kvinnor med barn. De ska ju försörja sina familjer själva. De har fått det ännu svårare att gå ihop.

Ett budskap som dessa kvinnor möts av är att de ska säga upp sig från sitt deltidsjobb och söka heltidsjobb. Men det finns inga jobb att få. Det är det som är grundproblemet. Även om man säger att de får större skattesänkning om de jobbar mer och tjänar mer är detta inte en realitet för många av kvinnorna.

Det är få som har sökt jämställdhetsbonus och den gör en liten skillnad i ekonomin även om man får det fullt ut. När det gäller avdrag för hushållsnära tjänster är det också en stor snedfördelning. Man kan se att de som framför allt har sökt det är höginkomsttagare och nästan ingen bland låginkomsttagarna, alltså en liten andel som har sökt det. Därför kan man se att det slår väldigt negativt, och det blir återigen en förskjutning mot dem som har mest som får ännu större förmåner. Det kan vara minst lika tufft att få livspusslet, som man talar om, att gå ihop för en

ensamstående kvinna med barn. Men hon har inte råd att anlita någon för att utföra hushållsnära tjänster och därmed få göra avdrag för det.

Jag skulle därför gärna vilja se en jämställdhetspolitik som inte bara riktar sig till de kvinnor som har bäst inkomster och störst förmögenhet utan en jämställdhetspolitik där man faktiskt ser helheten, och där är kvinnorna missgynnade jämfört med männen i dag.

Min förhoppning är alltså att man helt enkelt ser över denna politik och kommer tillbaka med ett bättre förslag.

Anf. 21 CARINA OHLSSON (s):

Herr talman! Jag tycker inte att jag har fått ett svar av finansministern på min fråga: På vilka fakta och omständigheter grundas finansministerns och regeringens politik att Sverige som enda välfärdsstat har en högre beskattning av pensionärer jämfört med löntagare med samma inkomst?

I svaret hör vi att jobbskatteavdraget är utformat så att det ska löna sig bättre att arbeta. Vi socialdemokrater tycker också att det ska löna sig att ha arbetat och att skatten på pension ska vara densamma som skatten på lön.

Sverige har 1,7 miljoner ålderspensionärer varav 55 procent är kvinnor. Till dem kan man också räkna en halv miljon förtidspensionärer varav majoriteten utgörs av kvinnor.

Genomsnittspensionen för ålderspensionärer över 65 år är 13 925 kronor per månad. Pensionen för kvinnor är lägre, och det är väl ingen som blir förvånad över det eftersom den, precis som det står i svaret, följer löneutvecklingen, vilket Hillevi Larsson talade om tidigare. Genomsnittspensionen för kvinnor är 11 025 kronor.

Skatten för en manlig genomsnittspensionär är 700 kronor högre per månad och för en kvinnlig genomsnittspensionär 600 kronor högre per månad, eftersom kvinnorna har lägre lön, än för dem som förvärvsarbetar. Om man räknar under en livstid får kvinnorna antagligen tillgodoräkna sig lite mer eftersom de lever längre. Men under tiden som kvinnorna lever ska de kunna försörja sig själva. Jag hoppas att finansministern och jag är överens i den frågan. Såvitt jag vet har denna regering inte kommit med någon ny jämställdhetsproposition. Då är det den förra regeringens som gäller, och enligt den ska man ha makt att kunna forma sitt eget liv. För många kvinnor, pensionärer och de som har låg pension, är detta en omöjlighet i högerregeringens Sverige i dag.

Jag hoppas verkligen att finansministern tar del av denna statistik, och jag är övertygad om att han också har gjort det. Men tydligen har det inte gjort ett så stort intryck att regeringen ändrar sin politik på detta område.

Man kan se att de som har mycket låg pension trots en liten skattesänkning har fått mindre pengar eftersom pensionerna har blivit lägre för många. Det gäller även pensionärer med små inkomster. Jag kontrollerade detta senast i går med min mamma som har en mycket låg pension. Hon fick 5 kronor mindre i pension per månad. Så slog det för henne. Hon har en pension på mindre än 7 000 kronor i månaden. Om hon hade varit ensamstående hade hon antagligen haft väldigt svårt att klara sig även om hon då hade fått bostadstillägg.

Jag tycker att finansministern ska svara på vilka initiativ han tänker ta för att jämna ut skillnaderna mellan rika och fattiga och mellan kvinnor

och män. Det ska naturligtvis gälla även pensionärer. Det är så som vi socialdemokrater ser på detta. Det ska vara en politik som gäller för alla.

Prot. 2009/10:98
6 april

Anf. 22 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Liksom Carina Ohlsson har inte heller jag fått svar på frågorna i min interpellation. Jag skulle vilja återkomma något till den eftersom vi måste se på helheten, Anders Borg. När Anders Borg svarar att man har satsat så och så mycket pengar tittar han inte på helheten. Han ger med den ena handen, men han tar desto mer med den andra handen.

När man ska se till att jämställdheten genomsyrar allt arbete måste man se till att det finns en välfärdssektor värd namnet och att det finns en politik för både män och kvinnor så att männen inte dominerar så fullständigt som de gör med den borgerliga regeringens politik.

Fler kvinnor än män är ålderspensionärer, precis som Carina Ohlsson påpekade. Fler kvinnor än män är också förtidspensionärer och långtids-sjukskrivna eftersom de har blivit utslitna i sina arbeten inom välfärdssektorn. De har missgynnats av den borgerliga regeringen. Regeringen har missgynnat kvinnorna eftersom de har avskaffat förmögenhetsskatten och sänkt fastighetsskatten kraftigt för de stora och dyra villorna, och det är männen som äger dem. Detta har regeringen gjort genom att försämra i välfärdssektorn. När man har sänkt skatten drastiskt för de rika männen i storstäderna har välfärdssektorn fått stryka på foten.

Döm därför om vår förvåning när det i dag kom ytterligare ett dystert besked till kommunerna och landstingen, som om det inte vore nog att 25 000 välfärdsarbetare redan har fått lämna välfärdssektorn. Hur många fler kommer att få lämna välfärdssektorn med Anders Borgs politik nu när han ger besked om att kommuner och landsting inte får några ytterligare pengar nästa år? För i år gav ni 10 miljarder för att det är valår och för att det inte ska bli för stora uppsägningar just i år inom de kvinnodominerade yrkena. Men vi får nu besked om att det nästa år inte blir några ytterligare pengar.

Konjunkturinstitutet räknade i förra veckan ut att kommun- och landstingssektorn behöver 13 ½ miljard ytterligare nästa år för att klara sina behov och den demografiska utmaning som vi står inför med en allt äldre befolkning. Särskilt inom landstingssektorn behövs det ytterligare höjningar från staten. Men nu kommer Anders Borg med det dystra beskedet att ytterligare människor ska lämna välfärdssektorn och på det sättet också försämra kvaliteten.

Anders Borg påstår i sitt svar att det behövs fler händer i vården. Men de som befinner sig i välfärdssektorn har för länge sedan lämnat det uttrycket, de som vet vad välfärdsarbetarna pratar om i dag. Det gör uppenbarligen inte den borgerliga regeringen. De vet att det behövs hela människor och inte bara händer. Det var ett gammalt uttryck som användes förr i tiden att man skulle ha fler händer i vården. I dag pratar man på ett helt annat sätt om att det är män och kvinnor som behövs i vården för att ta hand om de äldre, om barnen och så vidare.

Kvinnorna drabbas alltså dubbelt av den borgerliga regeringen, dels för att de inte får tillgodogöra sig skattesänkningarna, dels för att de får lämna sina jobb inom välfärdssektorn. Dessutom får deras föräldrar och

Svar på
interpellationer

barn en sämre kvalitet i välfärdssektorn nu när den borgerliga regeringen ska fortsätta att dra ned på denna sektor.

Jag har inte fått svar på mina frågor. Jag ger Anders Borg ytterligare en chans att svara på varför hans politik slår så illa och varför de ekonomiska resurserna nu går från kvinnor till män.

Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret, Anders Borg! Jag är inte heller nöjd. Det verkar inte som om någon av oss är riktigt nöjd med det svar som du har försökt att ge till oss allihop. Det blir ju ofta så att när man gapar efter mycket mister man ofta hela stycket.

Jag ställde två frågor till finansminister Anders Borg i min interpellation. Genom vilka insatser avser finansministern att förbättra kvinnors inkomster relativt männens som grupp? Avser finansministern att föreslå fler skatteförändringar som gynnar män mer än kvinnor, och så fall vilka?

Herr talman! Det framgår inte riktigt av det svar som jag har fått av finansministern hur han ser på de här frågorna. Det tycker jag är synd. Det hade varit intressant att veta hur man tänker göra där.

Som några har påpekat lyfter Anders Borg i svaret upp att med fler i arbete skapas förutsättningar för att det ska finnas tillräckligt med hjälpande händer inom vård och omsorg samtidigt som finansieringen av välfärden säkras långsiktigt. Det beror på om de där händerna som Anders Borg valde att prata om i stället för hela kroppen, som Monica Green pratade om, är på timmar eller deltid. Det är viktigt hur de här personerna jobbar eftersom vi vet att den största andelen av dem som jobbar i välfärdssektorn är kvinnor som har fått gå från heltid till deltid eller från deltid till timmar, och de har fått det sämre ekonomiskt.

I regeringens egen analys *Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män* från 2010 – jag tog med mig den från 2009 också, det är lite längre text men i princip samma ord – konstaterar man i sammanfattningen av hur jämställdhetspolitiken slår att det har blivit sämre. Skillnaden mellan män och kvinnor har blivit större. Det är fortfarande så att lägst justerad disponibel inkomst, det vill säga hur mycket man har kvar i plånboken, har de ensamstående kvinnorna med barn. Vi får inte något svar alls på frågan hur regeringen vill hjälpa de här kvinnorna och om man har någon politik över huvud taget. Man pratar om att man sänker skatten, och de som tjänar mest på att man sänker skatten är naturligtvis de som tjänar mest eftersom de betalar mest i skatt. Slipper man dessutom betala försäkringsavgift blir det många fler miljoner på banken än tidigare.

Herr talman! Jag tycker att det hade varit intressant att höra vad man har för strategi. Man pratar ju om det. Anders Borg nämner att det finns en strategi, och det står även här. För att skapa förutsättningar för samordning, analys och uppföljning av insatser har regeringen därför beslutat om en strategi. Strategin beskriver regeringens samlade politik för att stärka jämställdheten.

Jag tycker att Anders Borg hade kunnat beskriva lite fylligare i svaret vad strategin är. Är strategin enbart att sänka skatterna? Är strategin enbart att minska pengarna till den offentliga sektorn? Det är det som händer nu. Är strategin att bara sänka ersättningarna för dem som är arbetslösa och sjuka? Vi vet att en högre andel av de sjuka är kvinnor. De

får det sämre ställt, och dessutom får de betala en högre skatt än vad de som har arbete får göra. De pensionärer som lever längst är kvinnor. Fler kvinnor än män är pensionärer, och de får högre skatt än män. Är det en del av regeringens jämställdhetspolitik?

Jag hade hoppats att Anders Borg skulle ha gett svar på några av de här frågorna. Eftersom han valde att slå ihop flera interpellationer som tar upp de här frågorna ur olika perspektiv gissade jag att han hade svar till oss allihop, men i stället blev det nästan ingenting. Eftersom Anders Borg har flera inlägg hoppas jag att han förtydligar lite mer vad han menar med regeringens strategi för jämställdhetspolitik.

Anf. 24 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Se helheten, se helheten, sade Monica Green minst två gånger, kanske tre gånger, i början av sitt inlägg. Jag tror att det är en helt riktigt grundinställning, men jag tycker att det är beklämmande att det bara handlar om skatter och bidrag i de inlägg vi har hört. Det är som om jämställdheten i Sverige definieras av vilken skatt man har och vilket bidrag man får.

Låt mig i all ödmjukhet försöka se helheten. Sverige har genomgått en finansiell kris. Vilket kön är det som har drabbats mer än det andra? Männen har burit den absolut största delen av arbetslösheten därför att krisen har drabbat verkstadsindustrin, framför allt i Västsverige. Arbetslösheten bland män har gått upp mycket mer än bland kvinnor, men det kan damerna här inte på något sätt nämna. Det är tydligen ofint, men om man ska se helheten kanske man ändå, särskilt om man bor i Västsverige, skulle observera detta enkla faktum.

Kommunernas verksamhet sysselsätter väldigt många kvinnor. Det handlar om vård, skola och omsorg. Man kan säga att regeringen har kompenserat kommuner och landsting för den finansiella krisen genom att ösa på med 17 miljarder i extra utbetalningar. Det är mycket bra. I dag har vi också hört att kommunernas ekonomi visar på en stark återhämtning. Att kommuner och landsting fungerar och har en god ekonomi är otroligt mycket viktigare för jämställdheten i Sverige än de enskilda skatter och bidrag som har fokuserats på här.

Jag tror att det var Monica Green som använde uttrycket en välfärdssektor värd namnet. Jag tycker att vi har en välfärdssektor som är värd namnet, och den skyddas av den starka ekonomiska återhämtning som kommunsektorn just i detta nu genomgår. Den stryker inte på foten. Det har inte med verkligheten att göra att komma med ett sådant påstående.

Hillevi Larsson sade att kvinnors ekonomi har blivit sämre än mäns. Sedan kom hon in på RUT-avdraget. Jag tror inte att RUT-avdraget kommer att revolutionera jämställdheten i Sverige, men det blir väldigt konsigt om man ger sig in på att diskutera det bidraget och bara talar om användarna och inte om dem som utför de här tjänsterna. Det räknas uppenbarligen inte att det är 12 000 eller 13 000 personer, och kanske 7 000 om man går ned på heltidstjänster, och det är i huvudsak kvinnor med invandrarbakgrund. Det kan inte ens omnämnas av någon av er. Jag tycker att det är skamligt att man inte ens kan erkänna detta. Här finns ett problem som har börjat få sin lösning, dock inte hela lösningen.

Sedan kommer vi till ROT-avdragen. Det är värt en skatterabatt när män monterar fönster, men de som putsar fönstren ska inte ha någon

skatterabatt. Det är eländigt, herr talman. Jag antar att byggjobbarna tillhör den så kallade välfärdssektorn. Det är väl så man från socialdemokratiskt håll motiverar att just byggjobbarna ska ha en särskild skatterabatt i form av ROT-avdrag.

Jag tror som sagt var att det är väldigt viktigt att se helheten. Jag hoppas att i kommande inlägg få höra något mer av helheten och inte bara detta om plus och minus på deklarationsblanketten.

Anf. 25 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag tackar interpellanterna för bra interpellationer. Det är en viktig debatt. Jag tackar även för svaret. Jag ska lämna mina kommentarer.

Jag tror att många människor tycker att det är väldigt viktigt vad som är plus och minus på deklarationsblanketterna. Det upptar en väldigt stor del av människors vardag, i alla fall just de här dagarna.

Jag märker att Carl B Hamilton vill göra detta till en debatt mellan några som vill prata om bidrag och några som vill prata om jobb. Jag skulle vilja prata om jobb och transfereringar. Det heter inte bidrag. Det är transfereringar det är fråga om.

Ni pratar om att jobbskatteavdraget ger väldigt många nya jobb. Vi pratar om att vi vill satsa på välfärdssektorn. Vi har också en lång rad förslag som rör små och medelstora företag. Vi tycker att det är viktigt att det även kommer jobb där. Det är viktigt att säga i den här debatten. Det är en bra utgångspunkt.

Regeringen har, som redan har nämnts, en jämställdhetsbilaga i budgeten. Man gör en analys av läget, av hur situationen ser ut. Det finns mycket i den analysen som man kan ställa upp på. Javisst, den är viktig. Men det är kanske viktigare att prata om den slutsats som regeringen drar. Man skriver faktiskt i jämställdhetsbilagan att den direkta positiva effekten av regeringens ekonomiska politik är något större för männen än för kvinnorna. Jag menar att den är ganska stor. Här hänvisar ni till egna beräkningar som ni har gjort i Finansdepartementet. Men sedan skriver ni något intressant, nämligen att det här kommer att jämnas ut på sikt, och så hänvisar ni till jobbskatteavdraget som ska öka sysselsättningen.

Jag tycker att det är lite intressant att läsa den rapport som Riksrevisionen har gjort om jobbskatteavdraget och påverkan på sysselsättningen. Det visar sig att de prognoser som regeringen har skrivit i budgetpropositionen bygger på att alla människor har fullständig information om de skatteregler som vi har. Men Riksrevisionen har gjort ett tillägg till de frågor som SCB ställde i anslutning till arbetskraftsundersökningen. Det visar sig, för att ta några exempel, att bland dem som jobbar är det ca 40 procent som känner till jobbskatteavdraget, bland dem som inte jobbar är det knappt 30 procent som känner till reglerna kring jobbskatteavdraget och bland ungdomar i gruppen 16–24 år är det bara 16 procent som känner till dem.

De prognoser som ni skriver och de siffror som ni anger i budgetpropositionen förutsätter alltså att alla är informerade, men det är inte alla. Då kan de inte stämma, och då kan man inte bygga en teori på att kvinnorna ska få ett bättre utfall än männen baserat på att man inför ett jobbskatteavdrag.

Vi drar olika slutsatser av er politik. Ni hänvisar till egna beräkningar som ni har gjort på Finansdepartementet. Jag tycker att ni ska redogöra väldigt tydligt för de beräkningarna. På vilket sätt skulle kvinnor komma bättre ut ekonomiskt än män av er politik?

Prot. 2009/10:98
6 april

Svar på
interpellationer

Anf. 26 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Jag kan inte tacka för svaret eftersom jag inte är en av interpellanterna. Men när jag hörde svaret reagerade jag på en del saker, bland annat att man tar upp regeringens skrivelse *En jämställd arbetsmarknad* där regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet redovisas.

Vi hade i arbetsmarknadsutskottet en debatt om den skrivelsen den 11 mars. Jag kunde inte få svar på mina frågor då, och nu tänkte jag att Sveriges finansminister säkert kan bättre och kan svara på dem.

I skrivelsen finns det 68 punkter. Det kan låta som att det är väldigt bra. Men egentligen är det ingenting som driver på jämställdheten, utan det mest konkreta i skrivelsen är att regeringen ber att få återkomma först 2011. Skrivelsens rätta namn borde egentligen vara: Regeringens strategi för hur vi tar från kvinnor och ger mer till män.

Mina frågor som jag inte fick svar på vid den debatten är följande, Anders Borg: I skrivelsen står det att jobbskatteavdrag är en av strategierna, och då undrar jag hur det kan bli mer jämställt med jobbskatteavdrag. Männen har ju fått mer skattelättnader än kvinnor. Det vet vi. Hur kan det bli mer jämställt med privatisering av till exempel vård, omsorg och apotek som upphandlas till stora börsbolag och ger kvinnor mycket sämre anställningstrygghet?

Hur kan det bli mer jämställdhet när ni inför skattesubventioner på hushållsnära tjänster? Kommer det att innebära att männen tar på sig en större andel av det obetalda hushållsarbetet eller omsorgen av barnen? Hur kan det bli mer jämställt för att regeringen har försämrat a-kassan? Det skriver ni också i den här skrivelsen, men det missgynnar kvinnor mer än män. Hur kan det bli mer jämställt när man försämrar i våra trygghetssystem som finns när vi blir sjuka eller skadas på våra jobb? Vi vet att det drabbar fler kvinnor än män.

Det är det här som ni räknar upp i er skrivelse, och det var en av anledningarna till att jag reagerade på svaret. Jag tänker att det kan nog Sveriges finansminister svara på eftersom han nämner detta i interpellationssvaret.

Skrivelsen är alltså inget som vi socialdemokrater alls ser driver frågan i rätt riktning.

Sedan måste jag också reagera på Carl B Hamiltons tidigare inlägg. Jag kommer från Västsverige. Jag vet mycket väl att män har drabbats oerhört hårt av arbetslösheten i Västsverige, vilket är något som vi socialdemokrater har följt med väldigt stor oro. Men den här debatten handlar om jämställdheten, och man måste våga se helheten. Det är så att för varje hundralapp som männen får i lönekuvertet – och det sägs i svaret här att det är viktigt med jämställda löner – får kvinnorna 84 kronor. Tar man hänsyn till en massa olika faktorer blir det trots det bara 92 kronor för kvinnor. Det här handlar också om jämställdhet.

Det är män som just nu är hårdast drabbade av arbetslösheten, men vi vet att efter den arbetslösheten kommer välfärdssektorn att drabbas, och

där jobbar mest kvinnor. Vi har sett att ni redan har lyckats få bort 25 000.

Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Det är alltid frestande att delta i den här typen av debatter som är väldigt intressanta.

Jag besöker oftare företag, men häromdagen tillbringade jag hela dagen tillsammans med Helena Bargholtz på Försäkringskassan i Södertälje – för övrigt tillhör även Nyköping det området numera – och Arbetsförmedlingen. Det är en bit ur verkligheten. Det är väldigt speciellt med Södertälje, ska jag säga, för det är Sveriges största industristad. De två största företagen är industriföretag. Landstinget och kommunen är inte de största arbetsgivarna, och Södertälje skiljer sig från andra städer på det sättet.

När man tar del av vilka problem de har, utöver att de har hundra olika språk som de arbetar på, måste man konstatera att den finansiella krisen i den här regionen har slagit oerhört hårt mot män. Tyvärr är det så, och Ann-Christin Ahlberg var inne på detta. Det är svårt när industrikriser slår till, och de slår väldigt hårt mot män. När man frågar dem som sysslar med detta, väldigt duktiga människor på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, får man veta att det är industrijobb som efterfrågas allra mest. Jag tycker att vi ska vara glada att vi har ett sådant försäkringssystem som gör att vi kan behålla så väldigt många människor i den skattefinansiella sektorn.

Jag tänkte göra några andra kommentarer, framför allt till Carina Ohlsson av den anledningen att ni från Socialdemokraterna hävdar att pensioner ska vara lika beskattade mellan män och kvinnor. Jag vill fråga Carina Ohlsson – när jag satt i skatteutskottet hade jag fräckheten att ställa den frågan också – att om man vill ha exakt likadan beskattning på pensionen, hur kan man då, som ni har gjort här, yrka på att man också ska ha ett 75-procentigt avdrag för fackliga avgifter? Det är er politik.

Om jag blir omvald till riksdagen kommer jag aldrig att rösta för detta. Det är en sådan otrolig försämring för pensionärerna jämfört med dem som är yrkesaktiva att bara de yrkesaktiva ska få 75-procentiga avdrag – inte 50 procent som det är med ROT och RUT – för fackliga avgifter.

Är detta en rättvis politik? Sveriges pensionärer kräver ett svar på det. Är det rimligt att ni kräver 75-procentiga avdrag? Det står i er reservation att ni vill ha 75-procentiga avdrag för fackliga avgifter. Sedan kommer ni och säger att ni vill ha en rättvis beskattning mellan yrkesaktiva och pensionärer. Det är inte rimligt.

Herr talman! Av en undersökning om RUT och ROT som man gjorde i en fin stad som heter Sundsvall framgick att när man räknade på hur många jobb det blir skulle en byggnadsarbetare ha 650 000 kronor inklusive arbetsgivaravgifter i lön och medan de i vårdsektorn och handelssektorn skulle ha 410 000 kronor.

Det är väldigt intressant, eftersom det också är fackliga uppgifter. Hur får vi jämställdhet när det är 240 000 kronor i skillnad, upp till 20 000 kronor i månaden, mellan manliga och kvinnliga jobb?

Vad drar man för slutsatser av detta? Jo, vi ska ha kvar avdraget för dem som kostar 650 000 kronor om året för manliga jobb, men vi ska ta

bort avdraget för dem som kostar 410 000 kronor om året för kvinnliga jobb. Vad är det för jämställdhetspolitik?

Ni får ursäkta, men jag tycker att det är en usel politik. Jag tycker att det är bra om många får reda på hur ni ser på den här sortens jämställdhetspolitik.

Prot. 2009/10:98

6 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Den här debatten handlar om vår syn på jämställdhet. För Allians för Sverige är vår syn på jämställdheten en central värdering. Vi bygger ett samhälle med mer av trygghet och välfärd. Därigenom lägger vi grund för en större frihet för människor bland annat genom att minska hindren för jämställdhet. Det är vår centrala utgångspunkt.

Kärnfrågan här är: Vad har arbetslinjen gjort för jämställdheten? Sverige är nu på väg ur den värsta ekonomiska krisen sedan depressionen och under den tid vi kan överblicka. Vi kan notera att sysselsättningen bland kvinnor i januari 2010 låg på 2 056 000. Vi kan notera att den i februari 2002 låg på 2 021 000.

Vi kan också notera att den i februari 2006 låg på 2 026 000. Det har alltså skett en ökning av sysselsättningen sedan den här regeringen tillträdde bland kvinnor på i storleksordningen 30 000. Tittar vi på den bredare gruppen 15–74 år, det sätt som vi normalt sett internationellt mäter sysselsättningen, är ökningen 60 000.

Det är alltså väldigt tydligt att vi har tagit oss igenom ett mycket besvärligt krisförlopp och ändå kunnat säkra att sysselsättningen bland kvinnor är högre än vad den var i februari under något år som den socialdemokratiska regeringen styrde förra mandatperioden.

Det är viktigt. Det beror på att vi har motverkat krisen med en aktiv politik. Konjunkturinstitutet konstaterar att den expansiva efterfrågepolitiken särskilt har gynnat tjänstesektorerna och kommunerna. Det är sektorer där vi genom breda åtgärder har kunnat säkra att vi motverkar det svåra fall som kommer av den ekonomiska krisen.

Vi har också upprätthållit arbetslinjen. Det är alldeles tydligt att de studier som görs av jobbavdraget – våra egna, Studieförbundet Näringsliv och Samhälles, Riksrevisionens eller vad det nu är – alltid landar i slutsatsen att detta är ett effektivt sätt att öka sysselsättningen.

Vi ser att sysselsättningen utvecklas remarkabelt mycket bättre i Sverige än vad tidigare historiska samband ger vid handen eller vad vi kunde ha befarat. Detta om något skulle tala för att effekten av åtgärderna är större än vad man kunnat förvänta.

Arbetslinjen är central, och effekten är störst för kvinnor. Det visar sig gång efter annan i de utvärderingar som görs. Det är en påtagligt stor del av sysselsättningsökningen som ligger hos kvinnorna när man gör bedömningen av jobbskatteavdraget.

Det avgörande här är att vi har två alternativ i jämställdhetspolitiken. Vi har vårt alternativ byggt på arbetslinjen och sedan har vi vänsteroppositionens. Tyvärr skulle vänsteroppositionens politik på ett allvarligt sätt skada den kvinnliga sysselsättningen.

Vi är i ett känsligt ekonomiskt läge. Vi är på väg ur en kris, och vi ser en stabilisering. Frågan är: När kommer jobben? Då slår man till med höjda arbetsgivaravgifter. Avskaffa RUT och ROT, säger oppositionen.

Det skulle alldeles självklart slå hårdast mot tjänstesektorerna där vi vet att effekterna är störst. Det skulle drabba kvinnor och unga.

Vi tar tillbaka arbetslinjen, säger oppositionen. Det skulle tyvärr också drabba kvinnorna väldigt hårt. Vi skulle när sysselsättningen kommer lämna kvar dem som är unga, dem som har en lite sämre utbildning och dem som har en svagare förankring på arbetsmarknaden. Det skulle drabba kvinnorna på ett förödande sätt.

Eftersom vänsteroppositionen gett upp arbetslinjen står man också tomhänt i diskussionen om jämställdhet. Det är bara att beklaga.

Anf. 29 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Låt mig börja med att gå in på krisen. Det är absolut helt rätt att det är massor av män som har tvingats lämna sina jobb under krisen. Men som vanligt är kvinnorna osynliggjorda. Det är också många kvinnor som har drabbats hårt.

Det talas till exempel om tysta varsel. Det är kvinnor som inte har en fast och ordentlig anställning som man helt enkelt inte förlänger vikariaten för. Det är kvinnor som har timanställning och alla möjliga flexibla former som ofta kvinnor hamnar i mot sin vilja.

Det syns inte lika mycket i statistiken när de får gå. Men det syns i deras plånböcker, eftersom de får en ännu sämre ekonomi än vad de hade tidigare. Det är väldigt farligt när man försöker få det till att det bara drabbar män och inte kvinnor. Det drabbar även kvinnorna med de tysta varslen och deltidsarbetslösa.

Jag har varit ute i handeln i Malmö där jag framför allt har träffat kvinnor som har jobbat i små butiker. De har redan tidigare haft stora problem att få ihop tillräckligt mycket timmar för att försörja sig. Räddningsplankan har varit att de tidigare har kunnat räkna upp så att de har fått lite mer. Men regeringen har tagit bort möjligheten att stämpla upp sig.

Jag har träffat kvinnor som har sagt: Jag arbetar 30 timmar i veckan som jag ska leva på, och det går nätt och jämnt. Men nu har arbetsgivaren på grund av minskad efterfrågan till följd av krisen sagt att det bara är 20 timmar som jag ska få att leva på.

Det blir genast mycket svårare att försörja sig. En kvinna jag talade med hade gått från 30 till 20 timmar men ville egentligen ha 40 timmar. Hon sade att hon ändå var lyckligt lottad. Hon hade en kollega som hade gått från 20 till 10 timmar.

Då säger sunda förnuftet att det inte går att försörja sig på 10 timmars arbete med en låg lön om kvinnorna inte får hjälp, till exempel av en man. Då blir kvinnor beroende av män för sin försörjning. Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram dessa kvinnor som aldrig får komma till tals och som har drabbats av krisen.

När det gäller frågan om RUT och ROT är jag missnöjd med både RUT och ROT. Det finns fel med ROT, som gäller renoveringar med mera. Till exempel hörde en pensionär av sig till mig som ville göra en renovering där hemma. Han fick beskedet att han hade för låg inkomst, så han var inte berättigad till detta. Det är framför allt höginkomsttagare som är berättigade till det. Pensionärer har ofta lägre inkomster och kommer därmed inte i fråga. Kan man betala för jobbet och har sparat ihop pengarna bör man få det gjort oavsett vad man tjänar.

Jag är inte helt emot RUT och hushållsnära tjänster. Däremot är jag emot i den formen att det framför allt går till höginkomsttagare. Kan man göra någonting för att förstärka hemtjänsten för äldre, även inräknat äldre med sämre ekonomi, tycker jag att det är någonting som man skulle kunna jobba vidare med.

Jag vill också nämna att ingenstans i regeringens svar lyfts RUT, det vill säga hushållsnära tjänster, fram som någonting positivt för att ge fler kvinnor jobb. Regeringen har i sitt svar fokuserat på att det ökar jämställdheten i familjen. Även den frågan borde gå till Anders Borg.

RUT har eventuellt skapat ett par tusen jobb. Det kan man ställa mot de 25 000 jobben i offentlig sektor där många är kvinnor. Det är jobb som verkligen behövs och som når alla och inte bara höginkomsttagare.

I stället för att nu hålla på och tala om vem som har drabbats värst av krisen och hur bra regeringens politik är borde vi tala om hur vi kan öka jämställdheten. Det låter ändå som att ni tycker att det är en viktig fråga. Kom med konkreta förslag!

Anf. 30 CARINA OHLSSON (s):

Herr talman! Jag har ännu inte fått svar från finansministern vad gäller ligan som Sverige leder. Jag har inte hört talas om något annat land där man beskattar pensionärer hårdare än löntagare. Den listan leder man.

En lista som man inte längre leder är World Economic Forums jämställdhetsindex, trots en finansminister som betecknar sig som feminist. Där kan jag nog hjälpa till lite med svaret, om det är så att finansministern inte talar om det själv. Man kan läsa i regeringens egna budgetpropositioner och annat att merparten av medlen i skatte- och utgiftsförslagen under regeringstiden har gått till män: 57,5 procent till män och 42,5 till kvinnor. Det fjärde steget i förvärvsavdraget gynnar också mest män. Den rikaste tiondelen i Sverige består till 76 procent av män, och de har fått de största skattesänkningarna. Under tiden har de också haft exceptionellt god inkomstutveckling, så de har blivit belönade flera gånger om.

Därmed är jag lite tveksam och skulle kanske vilja sätta ett frågetecken efter "feministisk finansminister". Men vi kanske kan få höra lite mer förklaringar om vari den feminismen består. Det är ändå så att de förslag som man lägger fram i riksdagen är det som borde utvärderas när det handlar om vad "feminism" står för.

Jag tog tidigare upp de jämställdhetspolitiska målen, som hela riksdagen står bakom. Under ett av delmålen står det så här: "Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete för att ge ekonomisk självständighet livet ut." Det är det som jag tar upp som en helhet i politiken.

Det råder inget tvivel om att strukturerna i samhället och den helhet i vilken både män och kvinnor lever i Sverige i dag präglar vad man får i pension sedan. Jag antar att alla riksdagsledamöter förstår det. Om man har könsmönstret att fler kvinnor är deltidsarbetande blir naturligtvis pensionen lägre för dem. Det råder lönediskriminering; därom antar jag att vi också är överens. Kvinnor har högre uttag av föräldraförsäkring och VAB. Kvinnor utför mer obetalt arbete än män och har sämre karriärmöjligheter och löneutveckling. Föräldraskap och obetalt arbete värd-

eras inte i arbetslivet. Man kan se i undersökningar att kvinnors löneutveckling går ned vid föräldraskapet, medan mäns går upp.

Vi socialdemokrater tycker att individen inte ska bestraffas för de strukturella förändringarna. Det är därför vi tar upp bland annat skatteförslag om att det ska vara lika skatt för pensioner och lönearbete. Vi tycker att detta är diskriminerande mot kvinnor, som generellt sett har lägre pensioner. De ska också ha möjlighet till det jämställdhetsmål som jag trodde att vi var överens om här i riksdagen. Men nu verkar det inte så, eftersom man heller inte har fått något svar på frågan hur finansministern tänker råda bot på den ojämställdhet som dock råder.

Anf. 31 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tricks, tricks, tricks! Jag trodde inte att jag skulle behöva stå i kammaren och berätta för finansministern vad sysselsättningsgraden innebär och att sysselsättningsgraden har minskat bland kvinnorna. Jag trodde inte att jag skulle behöva berätta det. Kan inte Anders Borg räkna, eller vill han inte räkna? 50 000 kvinnojobb har försvunnit. I slutet av 2006 var det 63 procent av kvinnorna som jobbade. Sysselsättningsgraden bland kvinnorna var alltså 63 procent. I slutet av 2009 var den nere på 61,2 procent. Sysselsättningsgraden har alltså minskat. Det betyder 50 000 färre kvinnojobb. Anders Borg står här och räknar huvuden, men det är sysselsättningsgraden som gäller. Han borde väl veta att det är fler ute på arbetsmarknaden i dag och att man faktiskt ska räkna alla dem som söker arbete och som står till förfogande för arbete. Ert mål för sysselsättningsgraden var 80 procent, men nu är vi långt borta från det målet.

Det har bara blivit sämre. Ni har ingen jobbpolitik. Ni påstår att ni har en jobbpolitik, men det blir precis tvärtom. Varje gång ni sänker skatten blir det färre jobb. Vid varje tillfälle då ni har gjort de här stora reformerna med sänkta skatter för de rika männen har det blivit färre jobb. Ni skyller på den finansiella krisen och säger att det inte är ert fel utan någon annans fel. Men en regering måste väl kunna styra ett land även när det går dåligt? Man måste kunna vara regeringsduglig även i lågkonjunkturer och inte skylla på någon annan.

När det gäller RUT-avdraget handlar det om några få jobb. Det är en skatterabatt till höginkomsttagare som inte vill betala. De som har råd ska givetvis fortsätta att köpa sig dessa tjänster. De äldre ska få den möjligheten inom hemtjänsten. Vi ska kunna bygga ut detta.

Men regeringens politik innebär att välfärdssektorn dras ned. 25 000 välfärdsarbetare har redan fått sluta. Regeringen bedömde att det blir 60 000, men nu när Anders Borg i dag gett beskedet att varken landsting eller kommuner kommer att få ytterligare ersättningar kanske det blir ännu fler än 60 000. 70 000 eller 80 000 välfärdsarbetare kan komma att försvinna de närmaste åren. Jag skulle gärna vilja ha svar om detta. Det blir en försämrad kvalitet för de äldre, eftersom det blir fler och fler äldre. Vi står inför en demografisk utmaning. Då behöver kommunerna och landstingen mer pengar. Med er politik blir det en försämring i välfärden, för ni satsar hellre på skattesänkningar. Vid varje sådant tillfälle har det blivit färre jobb.

Kvinnorna drabbas dubbelt, dels för att de får lägre pension och blir utslitna i sina jobb, dels för att de får ytterligare försämringar när det

gäller a-kassan. De får inte tillgodogöra sig intjänat arbete. De kan bli uppsagda under sin föräldraförsäkring, vilket innebär att de får ännu lägre ersättningsnivåer i a-kassan om de sedan slutar att vara föräldralediga.

Att ni skulle ha en jämställdhetspolitik är rent nonsens. Man måste se på helheten, på hur det egentligen har gått i samhället. Vi ser att jämställdheten har gått bakåt under de här åren. Det må vara någon annans fel, men varför kan ni då inte försöka rätta till skevheterna? Ni ökar klyftorna i stället för att minska dem.

Anf. 32 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag hade hoppats att Anders Borg skulle fördjupa sitt svar. Tyvärr fick jag inte riktigt den uppfattningen när han gav sitt svar.

Jag ställde frågor om den strategi som regeringen hänvisar till och den fantastiska satsningen på 400 miljoner i jämställdhetsarbetet. Vi vet att jämställdhetsministern redan efter första året fick lämna tillbaka pengar till Anders Borg, eftersom man inte lyckades göra av med pengarna. Man hade ingen riktig strategi för hur man skulle använda pengarna.

I min hemkommun, Örebro, har man i alla fall sparat inom äldreomsorgen. Örebro kommun styrs av en borgerlig majoritet med Folkpartiet i spetsen. Besparingen inom äldreomsorgen drabbar naturligtvis kvinnor dubbelt, eftersom flertalet anställda är kvinnor. Många får gå ned på deltid eller timarbete, som jag redovisade tidigare. Det drabbar också brukarna, som är kvinnor i högre grad än män. De får inte den omsorg som de förtjänar och behöver och som de har jobbat för hela sitt liv.

Herr talman! För Anders Borg är arbetslinjen lika med sänkta ersättningsnivåer för sjuka och arbetslösa. Jag och Socialdemokraterna anser att man kan ha en stark arbetslinje utan att för den skull behöva försämra ersättningarna för dem som är sjuka och arbetslösa. Jag förstår inte varför det skulle finnas ett motsatsförhållande.

Jag har två exempel på hur man kan drabbas av Anders Borgs arbetslinje. Jag har en kamrat som heter Benny. Han har 80 procents arbetsförmåga. Han skulle ha varit sjukskriven 20 procent, men eftersom han varit sjuk för länge har regeringens politik gjort att han inte längre får någon ersättning. Benny blir inte friskare, och hans arbetsförmåga ökar inte. Däremot ökar stressen eftersom han fått sämre ekonomi. Hur detta stärker arbetslinjen begriper varken jag eller Benny.

Gunnel har gått från sjukersättning över till a-kassa och befinner sig nu inom Arbetsförmedlingens ramar. Hon har 180 kronor om dagen före skatt från a-kassan och har sänkt sin ersättning från sjukersättningen. Hur det ökar hennes arbetsförmåga och hennes förmåga att få jobb framgår inte; det förstår varken Gunnel eller jag. Anders Borg kanske kan förtydliga hur arbetslinjen hjälper henne.

Hur hjälper arbetslinjen dem i Örebro kommun som nu har gått ned på deltid och inte ens kan stämpla längre? Hur får man fler jobb i Örebro kommun när borgarna sagt att vi ska spara inom äldreomsorgen, bland annat för att satsa på ett jubileum för familjen Bernadotte?

Inte någon från den borgerliga sidan har nämnt, herr talman, det förmenta vårdnadsbidraget som en del i regeringens jämställdhetspolitik eller arbetslinje. Det vore välkommet att man åtminstone försökte förtyd-

liga vilken del det är i arbetslinjen eller i jämställdhetspolitiken. Som jag förstått det var det en del i att Folkpartiet så småningom lyckades förhandla sig till den så kallade jämställdhetsbonusen, som inte verkar ha gett någon effekt.

I strategin för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet framgår det inte hur jämställt deltagande i arbetslivet ska stärkas. Det står att det görs genom förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. Blir arbetslivet alltså mer jämställt för att man inte längre får en hög a-kasseersättning, att man får ett otryggare system?

Vidare står det att man underlättar återgång till arbete efter sjukskrivningar genom insatser; bland annat hänvisas till rehabiliteringsgarantin, alltså utförsäkringsgarantin. Det skulle således medföra att jämställdheten blir bättre för de kvinnor som nu kastas ut från sjukförsäkringen och i stället får söka socialbidrag, som socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson hänvisar dem till. Jag vore tacksam, herr talman, om finansministern kunde förtydliga detta för mig.

Anf. 33 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag är glad att jag har lyckats hindra det osynliggörande som man här försökte sig på vad gäller den manliga arbetslösheten i industrin. En sådan samfällad attack för att osynliggöra arbetslösheten bland män har jag inte varit med om i denna kammare på många år. Full sysselsättning och arbete åt alla gäller alltså även män i verkstadsindustrin när det varit finanskris.

Jag tycker, herr talman, att det är mycket märkligt med osynliggörandet av 11 000–12 000 personer som sysslar med RUT-avdrag, som vi här får höra. De utför alltså ett sämre jobb. De ska osynliggöras. Deras insatser bagatelliseras. Det gör ingenting om man kastar ut 11 000–12 000 människor i svartjobb eller arbetslöshet genom att dra ned på RUT-avdragen. Det är innebörden i de så kallade jämställdhetsinläggen vi här hört från den kvinnliga bänken.

Sanningen är, herr talman, att tjänstesektorn i Sverige gått förbluffande oskadd genom krisen. Det gäller både den privata och den offentliga sektor där huvuddelen av de anställda är kvinnor.

Marie Engström tog upp små och medelstora företag. Jag håller helt med om det. Varför är det då i praktiken så viktigt, enligt argumentationen, att man ska vara anställd i kommun och landsting? Det är vad vi får höra hela tiden. Det är välfärdssektorn. I stället borde man välkomna att det kan finnas privata alternativ.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag nämna att jag i en jämställdhetsdebatt saknar diskussionen om utbildning och dess betydelse. Jag hade gärna talat om det, inte bara för att jag är folkpartist utan också för att det på lång sikt är helt avgörande för jämställdheten.

Anf. 34 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Vi är några kvinnor, Carl B Hamilton, som vill debattera problemet med att de ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ökar, inte minskar. Det känns därför märkligt att få höra att vi ägnar oss åt att osynliggöra mäns arbetslöshet. Vi har inte på något sätt uttryckt oss så. Den typen av kopplingar får stå för Carl B Hamilton.

När det gäller ROT- och RUT-avdragen har jag inga synpunkter på vare sig män eller kvinnor som jobbar inom tjänstesektorn, absolut inte. Jag menar bara att om vi ska skattesubventionera en tjänstesektor ska vi också ta ansvar för att tjänsten i fråga utförs hemma hos dem som bäst behöver den. Jag menar att det i första hand kanske är äldre människor som behöver den typen av hjälp.

Om det är som Anders Borg säger, att sysselsättningen bland kvinnor ökat, är det oroväckande att de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor inte minskar utan snarare ökar. Just det är problemet, och det är därför vi för denna debatt. Det svar Anders Borg ger är lite symtomatiskt. Bland annat säger han att "många typer av transfereringsinkomster bestäms av arbetsinkomsten". Ja, visst är det så, men de bestäms också av politiska beslut. De bestäms av politiska beslut fattade av regeringen, på samma sätt som skattenivåerna bestäms av politiska beslut. Detta sammantaget påverkar kvinnors ekonomiska situation, och tyvärr ökar de ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor hela tiden.

Anf. 35 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Jag ställde en mängd frågor till Sveriges finansminister Anders Borg, bland annat vilka möjligheter och strategier Sveriges regering har för ett jämställt arbetsliv. Vi vet att kvinnor missgynnas mer än män av den borgerliga politiken, och jag tror ingen av de kvinnor som deltar i denna debatt känner att de fått svar av Anders Borg. I stället rabblar han upp en mängd statistikuppgifter. Alla vi som ofta använder oss av statistik vet att statistik är som en lyktstolpe, den belyser ett begränsat område, det som man vill ha belyst. Precis så gör Anders Borg. Så gör man när man inte vill tala om de frågor som interpellationen egentligen handlar om.

Jag ska ge Anders Borg en sista chans, men jag tror inte att han kan förklara det som regeringen har sagt ska öka jämställdheten i arbetslivet. Hur kan det bli ökad jämställdhet genom jobbskatteavdrag, privatisering av apotek, vård och omsorg eller hushållsnära tjänster? Hur kan det bli ökad jämställdhet genom att man försämrat a-kassan, vilket missgynnar kvinnor mer än män? Detsamma gäller våra trygghetssystem, som också blivit starkt försämrade. Jag hoppas få svar på dessa frågor.

Så till Carl B Hamilton. Han vill diskutera många olika saker, men min tid räcker inte till det. Jag har dock aldrig sett Carl B Hamilton i en jämställdhetsdebatt i arbetsmarknadsutskottet då vi har mer tid till förfrågande. Jag välkomnar honom till en sådan debatt. Då ska jag gärna föra en debatt om både vita och svarta tjänster med RUT-avdrag där rika män säger att kvinnors jobb inte är värda att betala för om de inte får en skattesubvention.

Anf. 36 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Ibland måste jag beundra klokheten hos socialdemokrater och socialdemokratin. Här sitter nu fem stycken kloka socialdemokratiska kvinnor. Samtliga undviker att ta upp den fråga som jag tog upp, nämligen de 75-procentiga avdragen för fackliga avgifter. Samtidigt säger man att man ska ha samma beskattning av pensionärer som av yrkesaktiva.

Jag tycker att det är klokt att inte göra så. Det här kan man inte sprida. De 75-procentiga avdragen för fackliga avgifter går emot hela er politik. Men det är inte bara så, herr talman, utan de 75-procentiga avdragen är mycket högre för byggnadsarbetare än för handelsanställda och vårdarbetare. Ni bygger in en ökad ojämlikhet i systemet genom det här. Det fanns andra konstruktioner. Man kunde ha begränsat det till 200 eller 100 kronor i månaden eller vad det nu kan vara.

Ni vågar inte stå för er politik. Det här vågar ni inte ta upp över huvud taget. Ni vågar inte diskutera det. Jag förstår det; det är jätteklokt. Sprid inte detta! Det första ni ska göra när ni kommer i regeringsställning är att öka skillnaderna i beskattning mellan yrkesaktiva och pensionärer. Och det är inga småsummor det handlar om. Det är många hundra kronor, och det blir 4 miljarder kronor eller någonting sådant.

Herr talman! Man kan föra den här debatten på ett annat sätt: Är vi som företräder de fyra allianspartierna onda människor? Vill vi ont? Jag tror inte att det är på det sättet. Vi tror också på vår politik och att den faktiskt leder till ökad jämställdhet. Jag tror att vi gör detta.

Ni har en annan politik, där ni dömer ut medlen. Det kan jag förstå. Men när ni också ifrågasätter målen hänger jag inte med längre. Då skulle jag kunna ifrågasätta era mål, och det tänker jag aldrig göra. Jag tycker att ni har fel politik. Men jag tycker inte om att ni utmålar oss som onda, som några gjorde här. Det gillar inte jag över huvud taget. Jag anser att jag som är folkvald är berättigad till att bli behandlad på det sättet att man tror på att jag vill något med den politik jag står för och som jag tror leder till något gott. Sedan kan ni ifrågasätta metoderna, men det är en helt annan sak.

Anf. 37 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det här är en debatt om hur den alliansregering vi har i Sverige ökar välfärden, tryggheten, rättvisan, friheten och jämställdheten genom att förstärka arbetslinjen. Det är det som är kärnan i debatten.

Arbetslinjen har bidragit till att Sverige kommer ur den värsta krisen sedan depressionen i bättre skick än vad vi befärade och i bättre skick än många andra länder. Låt oss ändå försöka klargöra hur statistiken ser ut så att vi inte behöver debattera det. 2006 hade vi 2 050 000 kvinnor mellan 15 och 74 år som var sysselsatta. I februari 2010 var siffran 2 110 000. Det är alltså 60 000 fler. Vi går ur den värsta kris vi har upplevt sedan depressionen, och sysselsättningen är högre.

Jag tycker att vi ändå kan enas om att den svenska modellen, regeringens aktiva politik och arbetslinjen har bidragit till att Sverige har klarat sig bättre än man kunde befara.

Låt oss ta den diskussion om krishantering som kommer upp här. Hillevi Larsson nämner handeln. KI konstaterar att industrin slås hårt. Sedan säger man att handeln dock inte drabbades lika hårt då branschen har gynnats av den expansiva politik som har hållit uppe hushållens efterfrågan. KI fortsätter att konstatera att utvecklingen av hushållstjänster har påverkats positivt. Man går vidare och konstaterar att under 2010 och 2011 stiger sysselsättningen endast svagt. Ökningen sker främst inom tjänstebranscherna, men även offentlig sektor anställer något fler delvis som en följd av den antagna expansiva finanspolitiken. Så säger KI.

Regeringens politik – både arbetslinjen och efterfrågepolitiken – bidrar alltså till att vi närmar oss mer av full sysselsättning. Därför bidrar den till att underlätta för välfärd och därför bidrar den till att underlätta för jämställdhet. Jämställdhet är i grund och botten någonting som måste ha sina rötter på arbetsmarknaden. Det är därför jag blir så bekymrad när vi har en opposition som i detta allvarliga läge, när vi är på väg ur en kris och när alla sitter och undrar när jobben kommer, sitter på oppositionskanslierna och konstruerar en antijobb-bomb. Det blir 10 miljarder i höjd arbetsgivaravgift för unga, 6–7 miljarder i försämrade RUT och ROT och tillbakatagen arbetslinje med höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare.

Det är alltså en politik som gör att det dröjer längre innan jobben kommer. Vi kan diskutera hur skadlig politiken är – om det är väldigt stora negativa omedelbara effekter eller om de stora skadorna dröjer till senare. Men det råder ingen tvekan om hur tecknet ser ut: Oppositionens politik leder till att det dröjer längre innan jobben kommer. Den leder till att det går snabbare till dess vi kör in i flaskhalsar.

Vem kommer att drabbas av detta? Tyvärr vet vi det. Vi vet vem som kommer att drabbas när man drar tillbaka arbetslinjen. Det är de som står svagast på arbetsmarknaden och de med sämre utbildning, inte minst kvinnorna. Det är naturligtvis detta som är oppositionens dilemma. Man planerar att genomföra en politik – om det nu skulle gå så illa att vi i valet får en socialdemokratisk vänsterregering – som skulle slå ut jobb. Den skulle döma människor att stå utanför arbetsmarknaden. Man skulle återgå till en politik där klyftorna mellan män och kvinnor ökar.

Carina Ohlsson reser frågorna om skillnaden mellan pensionärer och löntagare. Det är på många sätt det som allra bäst illustrerar kärnan i Socialdemokraternas politik – sänkt skatt med 5 kronor för pensionärerna och höjd skatt med 15 kronor för löntagarna! Det är så man minskar skillnaden när Socialdemokraterna slår till. Det blir höjda skatter för låg- och medelinkomsttagare och höjda skatter som slår ut jobb. Det är tyvärr den vänsterpolitik vi har att möta.

Anf. 38 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Som jag uppfattar det, om man komprimerar budskapet, är en politik som ökar och förstärker skillnaderna mellan män och kvinnor bra för jämställdheten. Det hävdar finansministern. Alliansens politik har de facto ökat skillnaderna. Det finns statistik och fakta på att kvinnor har fått sämre ekonomi än män. Man säger att skillnaden mellan rika och fattiga har ökat och att det är bra för de fattiga. Man säger att skillnaden mellan pensionärer och löntagare har ökat och att det är bra för pensionärerna.

Jag tycker att det är ett ganska märkligt budskap, måste jag säga. Någonstans ligger detta att utdelningen kommer sedan för pensionärerna, exempelvis. När då? frågar man sig. Jag tror att många kvinnor undrar detsamma när de nu har fått sämre ekonomi och ännu svårare att försörja sina familjer. När kommer utdelningen och den utlovade jämställdheten?

Jag tycker att man måste reagera när man ser att utvecklingen inte bara står still utan faktiskt går tillbaka om man tittar på ekonomin. Och den är inte helt oväsentlig. Det är kanske inte så viktigt för dem som har miljoninkomster om man har hundra tusen hit eller dit. Men för dem som

har små marginaler är ekonomin viktig. Det finns massor med kvinnor som har svårt att få det att gå runt.

Det är dessutom en myt att vi socialdemokrater inte skulle stå för arbetslinjen. Tvärtom vill vi stärka människor så att de kan ta de nya jobben. Vårtnadsbidraget går stick i stäv med arbetslinjen. Man slår mot deltidsarbetslösa så att de blir heltidsarbetslösa. Hur kan det vara bra för arbetslinjen?

Om man verkligen menar att man är feminist, som finansministern säger, är första steget att erkänna att det finns ett problem med jämställdheten. Annars är man inte feminist. Har verkligen alla dessa problem löst sig under regeringens period? Jag tycker inte det, och det är många kvinnor som håller med. Var fjärde ensamstående kvinna med barn är fattig. Det finns ett problem.

Anf. 39 CARINA OHLSSON (s):

Herr talman! Förra veckan kunde vi läsa i Svenska Dagbladet att klyftorna ökar bland Sveriges pensionärer. De ökande klyftorna återspeglar hur arbetslivet och samhället ser ut i ett Högerallianssverige. De äldre halkar efter i ekonomisk standard. En del av detta utgörs naturligtvis av de skillnader som finns i skatt för pensionärer och för löntagare. Jag tycker att det blir orättfärdigt med flera tusen i månaden för mig, Anders Borg och andra höginkomsttagare när man tar del av sin egen mammas pension, som jag har gjort. Det gäller även andra kvinnor med låga pensioner.

Carl B Hamilton anklagar oss för att osynliggöra män. Det gjorde jag inte. Jag hade statistik som visar hur stora skattesänkningarna har blivit för män, för kvinnor och för höginkomsttagare. Jag har statistik för både män och kvinnor.

Statistiken visar att män kommer bättre ut oavsett om de är pensionärer eller löntagare. Det vill vi råda bot på med en socialdemokratisk och rödgrön regering. Vi tycker helt enkelt att det är omoraliskt att straffbeskatta pensionärer på det sättet som ni gör. Vi vill förändra detta steg för steg så att klyftan minskar, och vi vill börja med pensionärer med låg och medelhög pension så att de sämst ställda gynnas.

Sedan sägs det att vi nedvärderar arbete, till exempel att städa. Jag kan inte förstå det. Det får stå för den som sade det. I interpellationssvaret beskrivs arbetet inom äldreomsorgen som hjälpende händer, precis som om man inte behöver ha med sig huvudet när man städar, tar hand om vårdtagare eller ska göra ett kvalificerat arbete. Det handlar om osynliggörande, förminskande och maktfullkomlighet. Det är inte en jämställd och feministisk syn enligt min utsago.

Anf. 40 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag får fortsätta att tala om sysselsättningsgraden. Anders Borg vill osynliggöra problemet med att sysselsättningsgraden sjunker i Sverige. I slutet av 2006 var sysselsättningsgraden nere på 63 procent för kvinnorna. Nu har den sjunkit ännu mer, till 61,2 procent. Det betyder att 50 000 kvinnojobb har försvunnit. Det tycker inte jag är en bra politik.

Sedan påstås det här att vi försöker osynliggöra männen. Jag har väckt åtminstone tio interpellationer som handlar om arbetslösheten

bland annat i Västsverige bland ungdomar samt män och kvinnor inom industrin. Jag har på olika sätt belyst frågan.

Sedan har jag väckt två interpellationer om jämställdhet. Hjälp vad farligt det blev då. Nu ska vi prata om jämställdhet. Oj, oj, oj! Det är otäckt och besvärligt. Nu måste vi prata om allt annat också. Vi får inte bara belysa jämställdheten i den här debatten.

Jag tycker att jämställdheten är en så viktig fråga att den är värd både en, två, tre och fyra debatter. Jag tänker fortsätta att interpellera om det behövs.

Vi försöker satsa oss ur krisen. Socialdemokraterna satsar sig ur krisen genom 100 000 nya jobb och utbildningsplatser. Vi har lagt fram förslag om detta. Vi har lagt fram förslag om hur Sverige ska ställas om till det gröna Sverige och satsningar på välfärdsjobb. Vi ska inte dra in på välfärdsjobben utan satsa på fler i välfärdssektorn. Vi vill se till att kvinnor och män, ungdomar och gamla, kommer ur den här krisen på ett bra sätt. Då gäller det att också satsa på jämställdhetspolitiken. Vi vet att kvinnorna under de här åren har fått ta mycket större stryk än männen. De har fått det sämre ställt när det gäller skattesänkningarna, och de har fått ut mindre eftersom välfärdssektorn har fått stryka på foten i takt med att regeringen har lånat till skattesänkningar.

Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! När man diskuterar jämställdhet brukar ofta de fem härskarteknikerna komma upp. Carl B Hamilton tog upp en. Jag vill ta upp en till, nämligen påförande av skuld och skam. Det är precis vad Carl B Hamilton och Gunnar Andrén ägnar sig åt när man försöker diskutera andra frågor. De försöker framställa oss som ointresserade av manliga industriarbetare. Jag kan påminna om att näringsministern och den här regeringen har varit ointresserad av hur det har gått inom fordonsindustrin. Om det är någon ni ska kritisera så vänd er till er egen regering. Vi har varit intresserade av att få se en lösning, men det har inte ni varit.

Gunnar Andrén frågar om vi vill ont. Nej, ni vill nog inte ont, men er politik gör ont. Den drabbar och slår hårt mot dem som är arbetslösa och sjuka. Var fjärde ensamstående kvinna med barn är beroende av olika välgörenhetsorganisationer. Det är skamligt att ensamstående kvinnor i dagens Sverige ska vara beroende av välgörenhet. Jag föredrar solidaritet. Det betyder att jag kanske måste avstå sådant som jag skulle ha velat ha för att någon annan behöver det bättre, inte att jag ska skänka bort något jag inte vill ha. Det är välgörenhet.

Vi har satsat på 100 000 nya jobb och utbildningstillfällen, precis som Monica Green har sagt. Vi satsar på en jämställdhetspolitik där vi också tittar på bland annat en jämställd föräldraförsäkring. Vi tror att pappor är lika bra föräldrar som mammor. Vi tycker att unga män ska kunna vara hemma med sina barn och att inte kvinnorna ska ta ut hela föräldraförsäkringen.

Vi har försökt att diskutera jämställdhet, men intresset från de borgerliga debattörerna har varit minst sagt begränsat, herr talman. Det betyder förmodligen att det kommer att bli fler debatter, inte för att intresset hos de borgerliga är stort utan för att det är stort från Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets sida.

Prot. 2009/10:98

6 april

*Svar på
interpellationer*

Jag hoppas att finansministern har insett att hans politik slår hårt och att den i huvudsak drabbar kvinnor och gynnar män. Jag är missnöjd med det, och jag hoppas att väljarna hjälper mig att byta politik den 19 september 2010.

Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Allians för Sverige driver en mycket konsekvent och tydlig politik för att förbättra landet. Det handlar i grund och botten om att när fler människor kommer i arbete, när alla som vill och kan ha ett arbete också är på arbetsmarknaden, fungerar landet bättre. Då har vi fler trygga, starka medborgare som känner att vi bygger ett land tillsammans som fungerar bättre.

I den här diskussionen hävdas att inkomstskillnaden mellan män och kvinnor har förstärkts under de år vi har haft en borgerlig regering. Det stämmer inte med den statistik vi har. När Socialdemokraterna inledde sitt regeringsinnehav uppgick kvinnors lön som andel av mäns lön, när vi har standardvägt enligt gängse metoder som alltid används, till 92 procent. Den låg kvar på 92 procent 2006 när Socialdemokraterna hade regerat färdigt. Det hade alltså inte gjorts någon förbättring av jämställdheten under den långa regeringsperioden.

Nu ligger andelen på 93 procent. Jag säger inte att det är regeringens politik som är ensam ansvarig för detta. Men låt oss konstatera att det som sagts så många gånger i kammaren, att den borgerliga politiken, Allians för Sveriges politik, skulle bygga klyftor mellan män och kvinnor inte har visat sig stämma. Tvärtom har vi i dag bättre jämställdhet på lönesidan än vad vi har haft tidigare.

Det sägs i debatten att det skulle vara en myt att Socialdemokraternas grundläggande idé är att rulla tillbaka arbetslinjen. Det måste bygga på en mytbildning som gör att man inte läser den socialdemokratiska partimotionen. Jobbskatteavdraget ska försämrats med 17 miljarder. Låg- och medelinkomsttagare får betala. Bidragen ska byggas ut med 18 miljarder. Det gör att det lönar sig dramatiskt sämre att arbeta. Sedan ska man dra på med en straffskatt för unga människor i form av 10 miljarder i höjd arbetsgivaravgift. Det är alldeles uppenbart en politik som rullar tillbaka arbetslinjen, som riskerar att hota full sysselsättning och som riskerar att leda till att människor döms till utanförskap när arbetslösheten biter sig fast. Det är därför det är viktigt att vi får ett fortsatt förtroende för en arbetslinjebaserad jämställdhetspolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2009/10:298 om den svenska mediekoncentrationen

Anf. 43 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Helene Petersson i Stockaryd har frågat mig var min gräns går för att jag ska anse att Sverige är på väg mot en sådan mediekoncentration att regeringen bör agera.

Jag har under denna mandatperiod vid upprepade tillfällen debatterat frågan om ägarkoncentration och mångfald i medier i denna kammare till följd av interpellationer från Helene Petersson. Eftersom jag inte minst vid den senaste debatten, i oktober 2009, utförligt förklarade min och regeringens hållning i den aktuella frågan, finner jag inte skäl att bli alltför långdragen i mitt svar.

Jag kan dock på nytt sammanfattningsvis konstatera att regeringen bedriver en mediepolitik med utgångspunkten att fria och självständiga medier är en förutsättning för den mångfald i nyhetsförmedling och opinionsbildning som är nödvändig i ett demokratiskt samhälle. Ett spritt ägande kan vara en viktig faktor för att skapa mångfald, men det handlar lika mycket om att skapa goda villkor för företag och företagande inom olika medier. Väl utformade regler för radio och tv, presstöd och filmstöd kan också bidra till att säkerställa mångfalden genom att komplettera det utbud som marknadskrafterna levererar utan att snedvrider konkurrensen på marknaden mer än nödvändigt. Till detta kommer att den tekniska utvecklingen öppnat för nya aktörer att etablera sig inom olika medier.

Jag vill vidare inte kommentera enskilda fall av företagsförvärv – som till exempel Bonniers köp av Pocketgrossisten – vilka dessutom kan komma att prövas av Konkurrensverket och EU-kommissionen enligt de regler om förbud mot företagskoncentrationer som finns i konkurrenslagen respektive EU-rätten. Det är tillämpningen av dessa regler som ytterst sätter och bör sätta gränserna för företagskoncentrationer, inte agerande från regeringen.

Regeringen kan däremot initiera förändringar och lämna förslag i syfte att främja det mediepolitiska målet, som ju bland annat rör yttrandefrihet, mångfald samt massmediernas oberoende och tillgänglighet. Här finns många exempel på sådant vi gjort under mandatperioden som jag nämnt i tidigare debatter och som bland annat rör public service samt radio-, dagspress- och filmområdet.

Som ett exempel kan nämnas den proposition om radio och tv i allmänhetens tjänst som överlämnades till riksdagen i juni 2009. Ett annat exempel är den nyligen beslutade propositionen om en ny radio- och tv-lag som bland annat syftar till att förenkla och modernisera lagstiftningen och att skapa goda förutsättningar för radio- och tv-företagen. Ett ytterligare exempel är det pågående arbetet för att säkerställa att de regler som gäller för presstödet inte står i strid med EU:s statsstödsregler. En utgångspunkt är här att regeringen anser att presstödet ska värnas, eftersom det är viktigt för mångfalden på lokal och regional nivå.

Anf. 44 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Tack, kulturministern, för svaret!

Vi har, som kulturministern skriver i sitt svar, haft en mängd debatter utifrån just ämnet mediekoncentration. Men det är fortfarande lika aktuellt – det händer något inom mediemarknaden nästan varje månad. Det är inte så att det blir fler mindre aktörer, utan tvärtom fortsätter de stora aktörerna att utvidga sina imperier.

Kulturministern har också vid upprepade tillfällen talat om regeringens inställning och mediepolitik, eller, enligt min mening, brist på mediepolitik inom området.

Fria och självständiga medier är en förutsättning för mångfald, säger kulturministern. Visst ska vi ha fria och självständiga medier. Men är det detsamma som att en aktör får bli hur stor som helst? Frågan är fortfarande lika aktuell efter Bonniers köp av Pocketgrossisten. Ger total frihet för vilka köp som helst förutsättningar för mångfald?

Den fria etableringsrätten är gammal, och den ska vi vara jätterädda om. Men frågan om koncentration har varit på tapeten åtminstone – så långt tillbaka som jag har kunnat gräva – sedan 1944 års diskussioner inför den proposition som blev 1949 års tryckfrihetsgrundlag. Enligt den propositionen utgör den enda säkra grundvalen för ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning att det finns rätt för var och en att framställa åsikter och meddela underrättelse. Med en sådan frihet torde en monopolisering av det fria ordet knappast vara genomförbar i ett demokratiskt samhälle.

Regeringen fortsätter, för 60 år sedan: Om tendenser mot en monopolisering skulle förmärkas bör de motarbetas.

År 1974 skriver statsrådet Lidbom i direktivet till Massmediekoncentrationsutredningen: Numera är situationen sådan att tryckfrihetsförordningens etableringsfrihetsregler på denna punkt riskerar att motverka sitt syfte.

Detta var 1974. Det blev inget av den utredningen – kanske med rätta – men utvecklingen fortsätter i fel riktning.

Etableringsfrihetens syfte i TF och YGL är att det i lag inte får finnas några regler som hindrar någon att framställa och sprida meddelanden till allmänheten. Det är också näringsfrihet: Det får inte finnas några regler som utgör hinder för någon att ägna sig åt ett eller flera av leden vid produktion och spridning av meddelanden till allmänheten.

Men blir det verkligheten, fru kulturminister, en fri etableringsrätt när några få företag blir större och större på område efter område inom massmedierna? Eller är det så att de små företagen och distributörerna inte förmår överleva i den konkurrens de utsätts för och att den fria etableringsrätten på så sätt motverkas i stället för att stärkas?

Kulturministern vill inte kommentera ett enskilt fall, och det har jag förståelse för. Konkurrensverket har också, sägs det, inlett en undersökning av Bonniers köp av Pocketgrossisten. Jag var i dag inne på Internet, men jag kunde inte hitta något på Konkurrensverket. Vi får väl förutsätta att de kommer att göra det i alla fall.

Min fråga är: Räcker Konkurrensverkets möjligheter? Jag tycker att det är mycket tveksamt.

Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Efter regeringsskiftet 1976 introducerades någonting som hette närradion i Sverige. Det var en etableringsmöjlighet. Den ganska kända tidningen Grönköpings Veckoblad hade då en notis där man uppmanade alla sina prenumeranter att sluta prenumerera på Grönköpings Veckoblad av den anledningen att alla deras nyheter upplästes i närradion varje dag.

Det här är ganska intressant, med den medieutveckling som vi har, nämligen att nyheterna är gratis men god journalistik alltid kostar. Mediekoncentration i den bemärkelsen är inte ny. Som Helene Petersson refererade fick vi efter 1972 års pressutredning – där var Stig Hadenius,

som nyligen gick bort, huvudsekreterare – Carl Lidboms olika utredningsdirektiv om hur man skulle kunna minska presskoncentrationen.

Det här har fortsatt i väldigt stor utsträckning. Det finns ganska få tidningsutgivare i dagens läge. Men när man går till exempel till en pressbyråkiosk ser man att utbudet av tryckta medier är större än någonsin, men det är på specialområden.

Här får vi skilja på två olika saker. Jag tycker att regeringen har varit klok som inte intervenerat i den utveckling på marknaden som vi har sett. Det gäller att se till att man ständigt har möjlighet att etablera nya produkter.

Problemet, herr talman, är att många av dem som förser oss med det som Grönköpings Veckoblad kallade nyheter, dessa dagstidningar på den lokala marknaden, har det mycket svårt att få pengarna att gå ihop. Anledningen är att intäkterna från annonserna inte räcker. Framför allt är distributionen av tidningarna hem väldigt dyr – ungefär som när man tog bort mjölkdistributionen en gång i tiden. Det är mycket lättare att ha detta via etermedier.

På den här punkten kan man verkligen fundera, om vi ska ha en god journalistik i framtiden: Hur kommer möjligheterna att distribuera dagstidningar fem eller sex dagar i veckan att vara? Det är en av de saker som jag tycker att man borde överväga från statsmakternas sida, oavsett vilken regering vi har.

När man sedan tittar på de tidningar som fanns förr i tiden har de nästan överallt ombildats till mediehus. Det nämnda Bonniers är ett sådant exempel. Vi ser det på Svenska Dagbladet och många andra tidningar. Det är mediehus som arbetar inte bara med tryckta medier utan på alla håll, och måste göra så av kommersiella skäl. Annars finns det alltid uppstickare som tar hand om de delar som mediehusen inte orkar arbeta med.

Jag tycker att regeringen har skött frågan om presstödet väldigt bra och säkrat mångfalden på många sätt. Men på en punkt är jag fortfarande kritisk, och det gäller någonting som inte direkt berör statsrådets ämbetsområde. Det är att vi fortfarande har kvar reklamskatten på annonser i dagstidningar. Det är en beskattning just av god journalistik. Jag hoppas att denna regering har en intention att avskaffa detta under nästa mandatperiod. Det vore en bra signal om att man uppfattar god journalistik som någonting som man inte ska beskatta särskilt. Nu är det bara den goda journalistiken som är särskilt beskattad i detta land, och det är inte rimligt.

Anf. 46 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Vi har diskuterat den här frågan förr, och jag misstänker att vi kommer att fortsätta göra det ett antal gånger. Det här är ett större område än bara det som interpellanten i dag tar upp.

Helene Petersson sade, om jag nu citerar det korrekt, att det händer något inom mediemarknaden snudd på varje månad. Precis så är det. Det är också ett skäl till att man från politikernas sida ska vara väldigt försiktig med att vara klåfingrig, för man vet inte särskilt mycket om vad som kommer att hända.

Vi har sett mycket på bokmarknaden, inte minst efter att bokmomsen sänktes, vilket är väldigt positivt, och efter att vi har börjat kunna köpa

Prot. 2009/10:98
6 april

böcker på Internet. Vi kunde också se andra uppstickare på förlagsmarknaden. Jag noterar att Helene Petersson är en varm vän av mindre företag på förlagsmarknaden för en fungerande konkurrens. Det är jag också. Välkommen i den skaran! Så har det heller inte alltid varit.

Det händer saker, för marknaden fungerar trots allt rätt bra. Piratförlaget är ett exempel på vad som händer när några stora aktörer inte agerar som författarna vill. Då bildar man ett alternativ. I dag har man möjlighet att göra detta.

Vi har i dag en konkurrenslagstiftning som dessutom har skärpts. Den ligger inte på mitt område utan på Näringsdepartementets område. Det är en skärpt konkurrenslagstiftning.

Helene Petersson talade om tidigare utredningar. Vi behöver inte gå så långt tillbaka som 1949 eller till Carl Lidbom och den debatt som var i början eller mitten av 1970-talet. Vi kan gå till den debatt vi hade på 1990-talet och i början av 2000-talet. Då hade regeringspartiet, som Helene Petersson sympatiserar med, tänkt sig att lägga fram en proposition om mediekoncentration, men man drog tillbaka den. Man valde att inte lägga fram den, för man visste att man inte skulle få något stöd för den i riksdagen.

Jag vet inte om en mediekoncentrationslag är något som Helene Petersson frågar efter i dag. Det är en fråga jag skulle vilja skicka tillbaka. Vad är det Helene Petersson vill att man från regeringens, riksdagens och politikernas sida skulle göra för att förhindra eventuella uppköp inom förlagsbranschen?

Anf. 47 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Det är framför allt att man ska skapa större möjligheter för små företag, förlag och olika tidningsutgivare att faktiskt kunna verka.

Ministern tar upp både presstödet och radio- och tv-lagen. Presstödet är också en favoritfråga för kulturministern och mig själv i debatter. Jag anser inte att de regelverk som denna regering har skapat har gjort saker och ting bättre för Sveriges dagstidningar. Det regelverk som är i sjön nu härstammar från mitt partis regering och den utredning som föregick det beslutet. Där försökte vi få ned trappan och få in mindre aktörer. Sedan har denna regering ändå lagt fram detta, och jag kan väl ge credit för att man åtminstone inte har strukit detta helt. Men jag tycker inte att det är kulturministern som ska ta åt sig äran för det regelverket. Tvärtom kommer de försämringar som är på gång där att riskera mycket för storstadstidningar.

Nu ska vi inte ta en fullständig presstödsdebatt här, men vad jag ser som en risk är att den sexårsgräns för när stödet ska omprövas som vi inte gick med på men som regeringen nu föreslår i den nya kan innebära att vi, om vi inte får en rödgrön regering, inte har något presstöd längre efter sex år, även om kulturministern säger att hon värnar det.

Den nya radio- och tv-lagen kommer vi också att ha en annan debatt om framöver. Men vad jag har sett här är inte att den skulle innebära några större möjligheter för små aktörer. Det är fortfarande de stora aktörerna, stora bolag, som lägger under sig och drar till sig mer och mer. De får fortsatta villkor.

Det ska delas ut nya frekvenser, och Post- och telestyrelsen har fått i uppdrag att se efter om det finns några. Det ska ske ett slutet anbudsförfarande. Men vem, tror kulturministern, har ekonomisk möjlighet att ta åt sig dessa frekvenser – att kunna betala för åtta år i sträck framåt? Jag tror inte att det är små aktörer. Jag hoppas att jag har fel, för vi behöver fler

små aktörer på de här marknaderna, både på dagstidningsmarknaden och inom radio och tv.

Om inte regeringen ska gå in och göra något tror jag att man kan titta ytterligare på Konkurrensverkets möjligheter och konkurrenslagstiftningen. Man kan titta på hur det gick när SF Bio skulle köpa Sandrews. Då sade Konkurrensverket nej. Men så gick Astoria in och konkurrerades ut, och Svenska Bio, som till hälften ägs av SF, tog över. Konkurrensverket kunde inte göra någonting.

I dag har SF Bio 90,8 procent av marknaden i de större städerna. Svensk bio, som alltså till hälften ägs av SF, har 3,8 procent. Folkets Hus och Parker har 1,7 procent, och ändå går SF in och agerar genom att skicka brev till Göteborgs och Malmö kommuner där man skriver att man tycker att de bidrag som Folkets Hus och Parker får för att fortsätta driva de gamla, anrika salongerna snedvrider konkurrensen inom bioverksamheten. Det är precis samma agerande som det vi har sett DN genom Bonniers göra i presstödsfrågan. Är detta konkurrens på lika villkor, ministern?

Anf. 48 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det var ett ovanligt kleno svar som kulturministern gav på den oerhört allvarliga frågan om var gränsen går för att regeringen ska reagera och agera när det gäller mediekoncentrationen i Sverige. Kulturministern hänvisar till att regeringens politik är känd, men problemet är att regeringen inte har någon politik på området. Det är det som är känt. Regeringen agerar inte. Regeringen gör ingenting.

Jag kan inte uppfatta kulturministerns inlägg här på annat sätt än som att hon inte tycker att det är något problem med mediekoncentration i Sverige – det finns ingen växande mediekoncentration på något område: När det gäller dagstidningar, film eller böcker finns det uppenbarligen ingen mediekoncentration värd namnet att diskutera.

En seriös fråga som den Helene Petersson ställer – var går gränsen för en så omfattande mediekoncentration att regeringen borde reagera? – möts med hänvisning till en politik som är passiv och inte gör något. Då måste man få ställa frågan på nytt. Finns det något läge där regeringen bedömer att vi är på väg in i en riskfylld situation där mediekoncentrationen håller på att bli för omfattande? 90 procent, som nämndes nyss, är tydligen inte tillräckligt mycket. Vid vilken nivå är regeringen oroad – är det 100 procent? Vill regeringen göra något?

Precis som Helene Petersson kan jag ha förståelse för att ministern inte vill kommentera enskilda ärenden, men sanningen att säga verkar inte heller de myndigheter som har att vaka över området, till exempel Konkurrensverket, ha upptäckt den mediekoncentration som pågår. Det finns ju ingen större aktivitet på området, åtminstone ingen redovisad sådan.

Alla som följer debatten på kultursidorna, i tidskrifter och i andra sammanhang kan se att det finns en väldig oro för en tilltagande mediekoncentration. Men på Kulturdepartementet och i regeringen verkar ingen ha upptäckt denna växande mediekoncentration.

Om man inte har upptäckt den behöver man heller inte göra något, och det är väl också förklaringen till att regeringen har struntat i att utreda detta, trots att riksdagen för några år sedan av regeringen begärde en

utredning på området. Då återstår frågan: Finns det enligt kulturministern något skäl till oro för någon form av mediekoncentration, och i så fall på vilket område? Kan regeringen tänka sig att göra något, eller vill man bara sitta och avvakta och tro att myndigheterna – Konkurrensverket eller andra – ska göra något? Uppenbarligen ska regeringen inte göra något.

Eller har vi andra förstått detta fel? Regeringen kanske verkligen är oroad av mediekoncentrationen? Då kan väl regeringen säga det i så fall! Hela svaret andas inte någon som helst oro för någon mediekoncentration, och följaktligen behöver man ingenting göra.

Jag tycker att det är en ganska passiv och tafatt politik. Man ska möjligtvis säga: Det är klart att det har en ideologisk hemvist. För den som har uppfattningen att demokratin sköts via marknadsmekanismer och att marknadsmekanismerna på något vis ibland är överställda demokratins regler, demokratins villkor, får marknaden ta över allting. Men sanningen är att demokratin faktiskt är viktigare i det här läget. Och för att demokratins yttrande- och tryckfrihet och mediefriheten ska fungera måste det också vara någon form av samhällssyn och någon form av samhällsagerande så att man både i politiken och i myndigheterna kan agera i syfte att stävja den tilltagande mediekoncentrationen. Men ministern verkar inte ha upptäckt att det finns någon mediekoncentration över huvud taget.

Anf. 49 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag ska först be om ursäkt för att jag inte svarade Gunnar Andrén på frågan om reklamskatt. Jag ser naturligtvis också att detta är ett bekymmer. Sedan kan jag väl också se att man ska vara väldigt försiktig när man inför nya skatter, för det är rätt svårt att avskaffa dem. Det vet vi sedan tidigare. Och de som jag nu har äran att ha en debatt med brukar inte heller vara de som vill sänka skatter i andra sammanhang.

Ser jag några problem? Jag ser flera problem på medieområdet. Men det handlar kanske inte framför allt om att det skulle bli en sådan mediekoncentration att det skulle hota yttrandefriheten.

Jag ser en del bekymmer i hur man ska kunna ta betalt för nyheter. Jag ser ett problem i att många unga väljer bort dagstidningen därför att de kanske har vant sig vid gratistidningar eller vid att läsa nyheterna på nätet, där det inte alltid är en fördjupning. Men samtidigt kan jag glädja mig åt att det händer otroligt mycket. Den så kallade bloggoscenen innehåller allt möjligt, inte bara lättviktiga nyheter utan också riktigt djupa analyser och länkar till andra områden. I den meningen är varken yttrandefriheten eller mediefrågorna i någon mening hotade.

Jag tror att Helene Petersson och jag är ungefär jämgamla. Vi är födda i mitten av 1950-talet. Jag var ungefär 15 år när jag blev politiskt aktiv. Det kan hända att Helene Petersson också var det. Jag kommer ihåg hur det såg ut då. Jag kommer ihåg att det var förbjudet med någon annan tv och radio än den som ingick i monopolet. Jag vet vad som hände dem som försökte utmana det här monopolet. De blev dömda. En person dömdes till och med till fängelse. Det tycker jag var ett stort problem när det handlar om mediemångfalden.

Prot. 2009/10:98
6 april

Svar på
interpellationer

I dag är vi inte där. Vi har en enorm mångfald, ibland så stor att vi inte förmår svälja den. Det finns ett brus av åsikter och synpunkter. Gunnar Andrén var inne på en del tidigare och tog också upp goda exempel i en tidigare interpellationsdebatt. Han har känt sig föranledd att refusera det ena inlägget efter det andra därför att det inte har funnits tid, plats eller möjlighet att låta alla komma fram. I dag har vi inte längre den begränsningen. Vi har kanske ibland svårt att ta emot det.

När det handlar om det specifika exempel som Helene Petersson tar upp i interpellationen, Bonniers förvärv av Pocketgrossisten, kan jag inte ha särskilda synpunkter på det, eftersom affären uppenbarligen är anmäld till Konkurrensverket. Vi har en konkurrenslagstiftning, och den har jag att följa. Jag kan inte börja ha synpunkter på lagen. Lagen har dessutom skärpts i syfte att förbättra konkurrensen på flera områden.

Och när det handlar om de små och medelstora företagen har den här regeringen gjort väldigt mycket, mycket mer än den tidigare. Där slutade det bara med någon form av prat utan några konkreta förändringar.

Anf. 50 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Kulturministern sade i sitt förra inlägg: Vi vet inte vad som händer. Alltså finns det inte skäl att agera.

Om vi skulle resonera så skulle vi aldrig agera här. Vi vet ju egentligen inte vad som händer inom något område. Men vi har en färdriktning. Vi vill någonting. Politik är att vilja – det är faktiskt någon som har sagt så också.

Distributionen tog Gunnar Andrén upp. Jag tror att också kulturministern nämnde det. Ett av de stora problemen, som man lyfter fram i denna fråga, är: Om man inte får ut sina böcker, hur ska man då få folk att läsa dem?

Här är det också stora problem. Vi har stött på det också inom Presstödsnämnden. De distributörer som finns, som kommer i en monopolsituation, höjer priserna. Vi hade problem med vårt eget bolag Posten, som skulle ha jättemycket pengar för att skicka ut en tidning till landsbygden på lördagar.

Nu tog denna regering bort möjligheten att få ersättning för lördagsdistribution. Det är ju också en bra sak man har gjort från denna regering när det gäller att stärka möjligheten för människor på landsbygden att få sin tidning på lördagar.

Sedan gällde det detta med att det inte hotar yttrandefriheten. Nej, men jag började mitt inlägg, som kanske var väl historiskt och väl långt, med att tala om att det hotade etableringsfriheten. Jag tror inte att det hotar yttrandefriheten. Det kanske begränsar våra möjligheter att ta del av många. Men nätet finns. Där finns det fler aktörer i dag. Men jag tänker på etableringsfriheten. De stora företagen roffar åt sig och köper upp. De har ekonomiska muskler. De har kraft att ta för sig på alla områden. Det gäller distributionen och produktionen överallt. Kan det hota etableringsfriheten, kulturministern?

Anf. 51 BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Kulturministern tycker inte att det finns några större problem när det gäller mediekoncentrationen. Det enda exempel hon kunde komma på var att medieföretagen inte kan ta tillräckligt betalt för

sina produkter. Ja, det kan vara ett problem, men det kanske inte är det största problemet. Framför allt är det inte det enda problemet i branschen, och det är inte det som är det avgörande när det gäller mediekoncentrationen.

Om man är svuren till marknadsekonomi, som kulturministern uppenbarligen är, och tror att den löser alla problem ser man inga problem eller mediekoncentrationen. Därför undviker kulturministern att över huvud taget diskutera de problem och svårigheter som finns med mediekoncentrationen.

Man går tillbaka till 50-talet och säger att vi från 50-talet och framåt har haft en teknikutveckling. Jag utgår från att kulturministern inte vill räkna sig det tillgodo för egen del i varje fall. Det kan ju inte vara en del i den politiska utvecklingen att säga att den tekniska delen får sköta det hela. Det är klart att vi har fått teknikutveckling som har varit till nytta för mångfalden under senare år och senare årtionden.

Men det som efterfrågas handlar ju om en realitet. Eftersom koncentrationen på mediemarknaden blir alltmer tydlig när det gäller vissa företag och vissa grupper av företag – och vissa är väldigt dominanta inom sina områden – borde ministern rimligen ställa frågan: Finns det ett problem med den här mediekoncentrationen?

Ministern ser inget problem över huvud taget. Det är naturligtvis allvarligt. Men om det finns en övertygelse om att marknaden sköter det här på egen hand kan jag förstå ministern. Men om det är marknaden som ska sköta allting undrar man varför vi har en kulturminister på medieområdet. För kulturministerns slutsats är uppenbarligen att marknaden sköter det här. Alla andra ser problem med mediekoncentrationen, men kulturministern ser bara marknaden som den stora problemlösaren.

Anf. 52 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jo, det är riktigt att jag har en mycket stark tilltro till marknaden. Det är också därför som jag är moderat. Och jag anser inte att det är min uppgift som medieminister eller kulturminister att börja detaljstyra.

Jag är fortfarande oklar över vad Helene Petersson egentligen efterfrågar. Vad är det som Helene Petersson tycker att vi ska göra? Jag frågar fortfarande: Handlar det om den form av lagstiftning och begränsning som den tidigare kulturministern, Marita Ulvskog, ville införa, där hon inte ens fick med sig sin egen regering? Är det detta som Helene Petersson är ute efter? Jag vet inte detta.

Sedan tycker jag att det är intressant att höra när Bosse Ringholm talar. Det börjar bli ett mönster. Ingenting händer. Passivitet, heter det. Det är oavsett vem av oss i regeringen som har gjort något eller vad vi säger. Det kommer med regelbunden upprepning: Det händer ingenting. Det är passivitet.

Jag tycker att det är ett bekymmer när ledamöter i Sveriges riksdag uppenbarligen så illa följer medierna och debatten och inte noterar hur mycket som sker. Det tycker jag är ett stort bekymmer.

Jag är precis lika angelägen som någonsin Helene Petersson, kanske mer, om att vi ska ha en fungerande marknad i det här landet. Det är därför jag har en stark tilltro till en konkurrenslagstiftning och att vi har ett konkurrensverk som följer de här frågorna.

Vad gäller SF Bios ställning var det en mycket speciell situation. Konkurrensverket reagerade, men företaget gick i konkurs. Det fanns kanske inte några andra möjligheter då, men vi har haft en filmutredning. Det kommer säkert nya förslag och förändringar också på filmområdet, inte minst med teknikens hjälp. I den delen är jag trygg.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2009/10:302 om oberoende public service-företag

Anf. 53 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att göra något för att säkerställa att public service-företagen inte utsätts för otillbörlig påverkan genom sitt medlemskap i Svenskt Näringsliv. Bakgrunden är att Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio är medlemmar i arbetsgivarorganisationen Medieföretagen, som bildades den 1 juli 2009 genom ett samgående mellan Medie- och informationsarbetsgivarna, Tidningsutgivarna och public service-företagens tidigare arbetsgivarorganisation SRAO. Medieföretagen är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv.

Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion är självständiga aktiebolag. Deras verksamhet ska präglas av oberoende och stark integritet. Företagen är också stora arbetsgivare. På samma sätt som deras anställda har rätt att vara medlemmar i fackliga organisationer tycker jag att det är fullt rimligt att företagen i sin roll som arbetsgivare har möjlighet att få stöd från en professionell arbetsgivarorganisation.

Hur de väljer att organisera sig är inte upp till mig att ha synpunkter på. Jag utgår från att företagen hanterar sitt medlemskap i Medieföretagen på ett sätt som gör att deras oberoende och integritet inte kan ifrågasättas.

Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar kulturminister Lena Adelsohn Liljeröth för svaret. Som sagts tidigare är sedan den 1 januari Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion medlemmar i arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv via medlemsorganisationen Almega Medieföretagen.

På Svenskt Näringslivs hemsida kan man läsa att organisationen ägnar sig åt opinionsbildning. Under historiefliken kan man läsa följande: ”Svenskt Näringsliv är näringslivets ledande opinionsbildare, något som Du på denna webbplats kommer att se många exempel på. Vi arbetar uthålligt för att förverkliga de mål som en växande företagsrörelse över hela landet formulerar. Denna opinionsbildning ger resultat.”

Här följer några exempel på vad Svenskt Näringsliv bildar opinion kring. Svenskt Näringsliv välkomnar möjligheten att ersätta äldre befintliga reaktorer med nya och att avvecklingslagen avskaffas angående kärnkraft. Svenskt Näringsliv kritiserar oppositionens, det vill säga mitt

partis, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag om hur sjukförsäkringen ska utformas efter en eventuell valseger.

Svenskt Näringsliv propagerar för fortsatta skattebidrag till hushållsnära tjänster. Det gör kulturministern också. Är det ett problem att Svenskt Näringsliv gör det? Är det ett problem att kulturministern gör det? Nej, jag tycker inte att det är ett problem att de gör det. Däremot tycker jag att det är ett problem att skattemedel och avgifter från oberoende public service går direkt till den kampanjen. Det kan skapa en beroendeställning.

Samtidigt som public service-företagen ska granska samhället opartiskt och sakligt deltar de genom sitt medlemskap i Svenskt Näringsliv till en stark opinionsbildning i ämnen som är politiska frågor. De ska granska den organisation som de själva är medlemmar i.

De säger sig stå för kvalitet, trovärdighet, journalistisk integritet och publicistiskt oberoende. Jag hoppas att de står för det. Jag tror att det ska vara så. Men min fråga var: Avser kulturministern att vidta åtgärder för att säkerställa att public service-företagen inte utsätts för otillbörlig påverkan genom sitt medlemskap i Svenskt Näringsliv?

Kulturministern svarar: Jag utgår från att företagen hanterar sitt medlemskap i Medieföretagen på ett sätt som gör att deras oberoende och integritet inte kan ifrågasättas.

Då blir min följdfråga till kulturministern: Kan man ifrågasätta medlemskapet om deras oberoende och integritet ifrågasätts på grund av att skattemedel och licensavgifter går direkt till opinionsbildande insatser för Svenskt Näringsliv? Är det då möjligt att ifrågasätta det medlemskapet?

Ser inte kulturministern några problem med att licensavgifter som ska finansiera ett oberoende går direkt till opinionsbildning, att Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion via medlemsavgifter medverkar till opinionsbildning bland annat kring hushållsnära tjänster, kärnkraft och sjukförsäkring?

Herr talman! Jag skulle vilja ha svar från kulturministern på de frågorna. För mig är det angeläget att vi har en oberoende och stark public service, apropå den debatt som nyss har varit om den mediekoncentration som finns.

Anf. 55 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag anser också att vi ska ha en oberoende och stark public service. Det framgår tydligt i den proposition som vi lämnade och som riksdagen antog så sent som i höstas. Det är en proposition som jag för övrigt är väldigt glad över, inte minst för att vi kunde stärka kulturuppdraget och också trycka på oberoendet för public service-företagen.

Eva-Lena Jansson säger att det går skattepengar till Svenskt Näringsliv, men det gör det mig veterligen inte och har väl aldrig gjort. Hon tog också upp ett antal exempel på frågor som man driver från Svenskt Näringslivs sida. Det var sjukförsäkringssystem och energifrågor. Det finns säkert annat också som Svenskt Näringsliv är engagerat i. Men det är många andra organisationer också.

Prot. 2009/10:98
6 april

Svar på
interpellationer

Det här är egentligen inte en fråga som ska ställas till mig utan till de tre styrelserna för public service. Jag skulle föreslå att Eva-Lena Jansson riktar sin fråga dit.

Jag har inför interpellationsdebatten tagit reda på om medlemskapet, om än i flera led, i Svenskt Näringsliv var problematiskt eller inte. Det är riktigt att man har diskuterat de frågorna, kanske just utifrån public service mycket tydliga ställning som ett oberoende företag.

Jag har fått reda på att sedan 1994 gäller inom Svenskt Näringsliv att den avgift företagen betalar till Svenskt Näringsliv enbart används till det löpande kansliarbetet. Medel för opinionsbildande insatser tas endast ur avkastningen från konfliktfonden som byggdes upp före 1994 och till vilken ingen avsättning längre sker eller kommer att ske. Det har man tidigare också bekräftat vid beslut på stämman såväl 2001 som 2008.

Efter att ha fått den informationen drog public service-företagen slutsatsen att medlemsföretagen inte bidrar ekonomiskt till den opinionsbildning som Svenskt Näringsliv möjligen skulle kunna ha och att det inte skulle stå i konflikt med det uppdrag som vi har givit public service-företagen.

Public service-företagen och deras styrelser ansåg att medlemskapet var förenligt med de krav som gäller för bolagens verksamhet. Det är svårt för att inte säga olämpligt av mig att överpröva det och ha en annan synpunkt. Lika lite har jag en synpunkt när det gäller var journalisterna som ska stå för innehållet möjligen har sina medlemskap eller eventuella sympatier. Jag utgår från att de också kan hålla det här särskilt.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

8 § (forts.) Svar på interpellation 2009/10:302 om oberoende public service-företag

Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag ska försöka komma ihåg var vi befann oss någonstans för två timmar sedan.

Först ska jag korrigera mig. Jag nämnde licensavgifter, och jag tror att jag också sade skatter. Jag tror att kulturministern rättade mig på den punkten. Det handlade naturligtvis om licensavgifter och inget annat, så är vi överens om det. Det står alltså fel i mitt förra anförande. Vi hade haft en lång debatt med finansministern om skatter, så det följde därav.

Kulturministern svarade också att Svenskt Näringsliv hade redovisat att det inte handlade om att medlemsavgifter från public service, alltså från Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, gick till denna opinionsbildning, utan opinionsbildningen bekostades av andra medel. Medlemsavgiften gick, om jag uppfattade kulturministerns svar rätt, bara till den löpande verksamhet som Svenskt Näringsliv hade.

Vad jag har uppfattat är i alla fall att det är en naturlig del av Svenskt Näringslivs verksamhet att opinionsbilda. Därför ställde jag den här frågan, för när man skriver debattartiklar om RUT-avdrag och när man gör olika insatser för att försvara och opinionsbilda kring till exempel kärnkraftsfrågan så handlar det om att man använder sig av den ordinarie verksamheten. Jag har inte uppfattat att man använder några andra verksamhetsmedel till det, utan det är ju den ordinarie verksamheten som finns i Svenskt Näringsliv – därav min fråga. I så fall används nämligen licensavgifter från public service till att betala medlemsavgiften i Svenskt Näringsliv och går då per automatik till den här opinionsbildningen.

Min fråga blir då: Tycker inte kulturministern att det här är ett problem? Det var det jag försökte ställa frågan om. Det är en sak att man från Svenskt Näringsliv kanske inte kan påverka public service. Jag uppfattade att vi var ganska överens om att man ska ha en oberoende journalistik och att deras mål är att vara utanför. Men just när man är med och finansierar Svenskt Näringslivs verksamhet via licensavgifter bidrar man faktiskt till en opinionsbildning som ligger i föreningen.

Kulturministern försvarar detta med att medarbetarna får vara med i vilka fackförbund som helst. Jag kan inte lägga några aspekter på var medarbetarna på public service är – min fråga är om det är lämpligt att public service är med i Svenskt Näringsliv, för det är det vi kommer tillbaka till.

Statliga bolag är på samma sätt med och finansierar den här opinionsbildningen. Jag tycker att även det är olyckligt, men i det här fallet är kulturministern ansvarig för public service-företagen, medan näringsministern är ansvarig för statliga bolag.

Jag vill be om ett förtydligande från kulturministern när det gäller licensavgifter och vart de egentligen går någonstans.

Anf. 57 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Det här blir en lite märklig debatt, för vi har ju som princip att ha en armlängds avstånd till public service-företagen. Vi sätter upp ramarna, och det är också beslut som riksdagen är med och fattar, men vi ger oss inte in i diskussioner om hur programmen läggs upp, vilka journalister som anställs, hur man sköter avtalsförhandlingarna och naturligtvis inte heller vilka organisationer som i det här fallet de självständiga aktiebolagen väljer att samarbeta med eller ansluta sig till.

Att ha synpunkter, exempelvis i det här fallet, på vilken arbetsgivarorganisation som man väljer att gå in i ligger inte inom mitt fält. Det bör jag inte göra. Man kan faktiskt hamna i konstitutionsutskottet för mindre, har jag uppfattat.

Om vi vill vara lite filosofiska finns det många organisationer som får skattebidrag. Det får samtliga partier. Vare sig vi sympatiserar med dem eller inte går det också skattepengar till att stödja allt från kommunistiska

partier till partier som står för någon form av främlingsfientlig agenda. Vi kan tycka om det här eller inte. Det ligger i demokratin

På samma sätt ligger det i demokratin att public service-företagen och deras styrelse – för det är de som har att fatta de här besluten – väljer vilken arbetsgivarorganisation de vill ansluta sig till.

Sedan råkar jag känna till att de har haft en diskussion om just opinionsbildningen, och det var därför jag nämnde det här om konfliktfonderna och vart pengarna går. Men att de också ska kunna använda medel för att kunna fungera som en bra avtalspart i förhållande till sina anställda tycker jag är fullständigt rimligt.

Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Anledningen till att jag tog upp den här frågan är att jag ser att det finns en tydlig politisk agenda från Svenskt Näringsliv, och jag är orolig att den ska smitta av sig på det oberoende public service. Vi hoppas naturligtvis att den inte ska göra det. Jag har stort förtroende för både Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion och alla anställda där.

Däremot tycker jag att den politiska debatten som Svenskt Näringsliv har påbörjat och som också finns när man skickar de här opinionsbildande rapporterna till exempel till de olika nyhetsredaktionerna också får genomslag. Det är ingen tillfällighet att man på till exempel *Agenda* har Almegasiffror från RUT-avdragen, att Svenskt Näringsliv opinionsbildar kring dem och att vi sedan har en minister som står med en RUT-knapp på bröstet.

För mig hänger allt ihop, men jag värnar om public service oberoende, och jag utgår från att även kulturministern kommer att göra det.

Anf. 59 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Den proposition som vi lade fram så sent som i höstas med nya villkor för public service är också ett tydligt tecken på att regeringen värnar oberoendet. Det var alldeles tydligt utsagt där.

Också de nya formerna för att utse ordförande i public service-bolagen är ett tecken på att man avpolitiserar. Det är självklart så, och är det på det viset att Eva-Lena Jansson eller andra har funderingar eller synpunkter på oberoendet är det i så fall bättre att kanske ta kontakt med styrelserna – till exempel Lars Engqvist som är ordförande i Sveriges Television – eller anmäla program till Granskningsnämnden.

Det sker också, men jag är för min del inte orolig för att valet av arbetsgivarorganisation skulle färga av sig på journalisternas bevakning vilken man är med i, lika lite som man tar intryck av övriga verksamheter där man har ett engagemang. Det kan vara fackliga organisationer eller helt andra. Att hålla isär journalistiken, vilket jag tycker att man gör, men också det uppdrag som public service har – att vara en god arbetsgivare – är något helt annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 60 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Gunvor G Ericson har frågat mig vilka initiativ jag i min roll som ansvarig för handelsfrågor avser att ta i syfte att fortlöpande och kraftigt minska tobaksbruket i enlighet med Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll, som Sverige ratificerat.

Gunvor G Ericson har även frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit som gör att folkhälsoaspekter beaktas i handelspolitiken samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppfylla artikel 5.3 i ovannämnda konvention – om att skydda politiken från påverkan av kommersiella och andra intressen inom tobaksindustrin.

Jag vill inledningsvis säga att Sveriges riksdag och regering är överens om att arbeta för att förbudet mot att exportera svenskt snus till övriga EU-länder ska avskaffas. Förbudet är diskriminerande och oproportionerligt. Näringsutskottet framförde i sitt enhälliga och blocköverskridande betänkande för några år sedan att ”det är fullständigt ologiskt att snusförsäljning är förbjuden i övriga EU, samtidigt som ett antal andra långt mer hälsovådliga produkter kan cirkulera fritt på den inre marknaden”. Jag instämmer i detta och verkar i den andan.

Som ansvarig minister för EU:s inre marknad är det min uppgift att särskilt värna och utveckla den fria rörligheten för personer, tjänster, kapital och varor. Avskaffandet av exportförbudet mot svenskt snus är ur det perspektivet inte minst principiellt viktigt. Är det verkligen rimligt att en mindre skadlig produkt förbjuds på en öppen marknad där man tillåter mer skadliga produkter? Mitt entydiga svar är nej.

Förra året genomförde vi en kartläggning av snus och andra liknande produkter inom EU:s medlemsländer. Undersökningen, som genomförts på plats i EU-länderna med hjälp av våra ambassader, visar att andra former av snusliknande produkter saluförs i mer än hälften av de undersökta länderna. Det rör sig till exempel om tuggtobak, tobakspastiller, snuspuder och luktsnus. En del av produkterna konsumeras genom näsan och andra genom tuggning eller placering i munnen. Flera av dessa produkter har en liknande sammansättning av ingredienser som det svenska snuset. Ändå är det bara det svenska snuset som diskrimineras genom ett exportförbud. Detta gränsar till det absurda.

I sammanhanget vill jag påpeka att alla tobaksprodukter är hälsofarliga. Den springande punkten är dock att det inte finns något stöd för att hävda att snus skulle vara farligare än många andra tobaksprodukter som saluförs inom EU, snarare tvärtom. Mot denna bakgrund blir förbudet orimligt.

Jag är övertygad om att det går att arbeta för en öppen inre marknad med en ansvarsfull reglering av tobaken, utan diskriminerande inslag, och ett aktivt folkhälsoarbete, utan att detta står i strid med internationella konventioner.

Avslutningsvis vill jag upprepa att jag som handelsminister verkar i linje med Sveriges riksdags och regerings ståndpunkt ”att förbudet mot att exportera svenskt snus till övriga EU-länder ska avskaffas”.

*Svar på
interpellationer*

Detta ställningstagande är inte nytt, det har en stark politisk block-överskridande förankring och kan knappast sägas vara en produkt av påtryckningar från kommersiella intressen. Det är snarare ett bevis på vår övertygelse om det riktiga i den fria rörlighetens princip och vår beslutssamhet att verka för att proportionalitet och icke-diskriminering ska råda på EU:s inre marknad.

Anf. 61 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Världens första folkhälsokonvention fyller fem år. Den 27 februari 2005 trädde ramkonventionen om tobakskontroll i kraft som en internationell konvention. Sverige antog konventionen den 7 juli 2005, en månad efter att EU hade anslutit sig. Konventionen har kommit till i syfte att fortlöpande och kraftigt minska tobaksbruket i världen.

Jag får tacka för svaret, även om jag ser det som ett icke-svar. Det är tydligt i handelsministerns argumentation att folkhälsa är underordnat den fria rörligheten för varor. Det visste jag redan att den moderatledda regeringen tycker, men det var inte det jag frågade om.

Mina frågor upprepar jag, eftersom det faktiskt innebär något att man har ratificerat ramkonventionen.

Vilka initiativ avser statsrådet, i sin roll som ansvarig för handelsfrågor, att ta i syfte att fortlöpande och kraftigt minska tobaksbruket i enlighet med Världshälsoorganisationens ramkonvention?

Vilka åtgärder har ministern vidtagit som gör att folkhälsoaspekter beaktas i handelspolitiken?

Ramkonventionen pekar på att tobak är mer än bara en hälsofråga. Tobak bidrar också till dåliga arbetsförhållanden och konsekvenser för miljön i tobaksproducerande länder. Konventionen är ett evidensbaserat internationellt juridiskt avtal som syftar till att minska den tobaksrelaterade sjukligheten och dödligheten men också tobakens samhälls- och miljöpåverkan. Den består av två delar, att minska efterfrågan på och begränsa tillgängligheten till tobak.

Uppenbarligen betyder det ingenting för handelsministern att Sverige har ratificerat denna konvention och förbundit sig att begränsa tillgängligheten. Konventionen kan inte vara förenlig med att flera snusprodukter ska kunna köpas inom EU. Det finns inte någon automatik i att de andra tobaksprodukterna, som enligt ministern skulle vara skadligare, försvinner eller att användningen minskar bara för att man tillåter svenskt fuktigt snus. Jag delar inte uppfattningen att man kan minska tobaksbruket inom EU genom att införa ytterligare tobaksprodukter.

I debatten i riksdagen nyligen, den 10 mars, avslogs en motion om avskaffandet av exportförbudet mot snus. Miljöpartiets ledamot i utskottet framförde att vi står bakom att avslå motionen, men vi delar inte motiveringen.

Ramkonventionen om tobak är en bindande överenskommelse mellan länder. För ett enskilt land innebär en anslutning till konventionen även en politisk viljeyttring för ett förstärkt och kontinuerligt tobaksförebyggande arbete. För att nå konventionens mål för minskat tobaksbruk fram till 2014, som Sverige faktiskt har förbundit sig att göra genom att skriva på, kommer det att krävas ett omfattande tobaksförebyggande arbete.

Vi har i artikel 5.3 i konventionen förbundit oss att skydda folkhälsopolitiken från påverkan av kommersiella och andra krafter inom tobaks-

industrin och att samarbeta internationellt för att uppnå konventionens mål. Då var min fråga: Vilka initiativ har handelsministern vidtagit för att nå detta?

Prot. 2009/10:98
6 april

Anf. 62 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! För att man ska kunna fatta beslut är det många saker som ska beaktas. En av de frågor som ska beaktas är folkhälsa. Jag tror att folkhälsa är ett av de element i beslutsfattandet som väger tungt. Det kan man också se i det beslutsunderlag som fanns när näringsutskottet behandlade frågorna om exportförbudet mot svenskt snus.

Jag måste inledningsvis, fru talman, lite grann ifrågasätta interpellantens sätt att rada upp en lång rad referenser i en i grunden väldigt lång interpellation, som är något ovanligt för riksdagen. Det är därför jag önskar kommentera det.

Det är väldigt lätt att skapa sig en aura av att det är med starka vetenskapliga belägg som man för fram åsikter, men det som sker i denna interpellation, fru talman, är att man väldigt ensidigt för fram vissa forskare och vissa analyser som har gjorts. Det finns det som talar emot mycket av det som Gunvor G Ericson säger. Tony Axéll från Scenihgruppen har exempelvis avfärdat muncancerrisken. Men det är någonting som inte riktigt tas upp i interpellationen. Inte heller Bo Hedblads studie, som visar att det inte stämmer att det finns något samband mellan snus och stroke eller hjärtinfarkt, är någonting som beaktas. Magnus Stenbeck har vidare vederlagt att snusning leder till rökning. Det är det omvända.

Det man i någon mening ser i den interpellation som har ställts är ju att det är en kopia av den debatt som har förts i olika forum på nätet och i papperstidningar. Det är klart att det står Gunvor G Ericson fritt att ställa vilka interpellationer hon vill, men jag tycker ändå att den som gör sig till tolk för ett parti som säger att man ska ha en vetenskaplig grund för det man gör bör ha en något bredare ansats än Gunvor G Ericson visar upp här, för det är *en* bild av den fråga som ska debatteras i dag.

Det finns också en annan fråga. Det andas väldigt djupt i den här interpellationen att man egentligen inte är nöjd med den politik som förs och att riksdagen borde ta ensidig ställning till exportförbudet. Det är märkligt, tycker jag, att man ställer frågan till handelsministern hur handelsministern ska utforma antisnuspolitiken när det egentligen är en annan minister som har frågan på sitt bord.

Jag frågar också Gunvor G Ericson vem hon egentligen vill gynna. I dag ser vi att rökningen är mycket mer omfattande i den europeiska populationen än i den svenska. I dag finns det en rad varumärken som är tillåtna. Det är tillåtet med cigaretter givetvis, men även med tuggtobak. Den asiatiska gutkan, som definitivt är cancerframkallande, danska tobakspastiller, luktsnus och afrikanskt snus är i dag tillåtna, men det svenska snuset är inte tillåtet.

Min fundering är hur man ställer sig till dessa tobaksprodukter, om man tycker att de är helt okej men inte just det svenska snuset. Det är givetvis inte någon hälsoprodukt, men det är en kontrollerad produkt som har väl kända risker som finns belagda i modern forskning.

Det man anar i interpellationen är att Gunvor G Ericsons slutsats skulle vara att vår minister som har ansvaret för exportärenden i dag skulle säga att vi inte ska driva den linje som en enhällig riksdag har sagt

*Svar på
interpellationer*

att ministern bör göra. Eftersom vår handelsminister i dag har varit väldigt tydlig är frågan: Vad kommer en rödgrön regering eventuellt att göra om olyckan skulle vara framme och ni skulle få makten? Kommer ni att riva upp beslutet om att exportförbudet i Europa ska hävas?

Anf. 63 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det naturligtvis inte är min uppgift som handelsminister att ge mig in i någon fördjupad medicinsk diskussion även om den skulle kunna vara nog så intressant, inte minst med tanke på min egen bakgrund. Här handlar det för mig om den fria rörligheten. Det är det som är grundregeln.

Angående WHO:s ramkonvention måste jag också säga att syftet med konventionen primärt är att skydda människor från konsekvenserna av tobaksbruk genom en rad åtgärder där en kraftig minskning av själva bruket förutsätts kombineras med åtgärder som till exempel harm reduction. Det finns många seriösa debattörer och forskare som menar att konventionens syfte att minska skadorna från tobaksbruk, tvärt emot vad interpellanten påstår, kan gynnas av att exportförbudet hävs genom möjliggörande av bättre harm reduction. Men det är inte min sak att ta ställning till om så är fallet eller inte. Jag vill ändå säga detta eftersom bilden inte är så enkel som Gunvor G Ericson försöker ge sken av.

Som statsråd är det min utgångspunkt att lyssna på riksdagen och dess ståndpunkt i frågan. Den linje som regeringen delar bekräftades återigen av ett enigt näringsutskott för bara några veckor sedan. Regeringen följer den vetenskapliga diskussionen om tobak aktivt. Vi tar del av information från våra myndigheter likväl som vi följer forskning och utveckling från organisationer och andra aktörer. Här kan framför allt den forskning som kommer från WHO och EU genom den vetenskapliga kommittén Scenihv nämnas.

För mig handlar det om en principiell ståndpunkt. Varför är svenskt snus diskriminerat inom EU? Det är oproportionerligt. Det finns andra produkter som är långt mer skadliga som får säljas fritt inom EU men inte det svenska snuset. För mig handlar det om de fyra fria rörligheterna inom EU. De ska gälla fullt ut.

Jag är väldigt glad över att vi har en enig riksdag som står bakom detta. Det är också därför som det är viktigt för mig att driva frågan.

Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Det finns i dag över en miljard rökare i världen. Det gör att tobaksindustrin är en bransch med stora ekonomiska resurser. Den har en årlig omsättning runt 30 miljarder.

Jag har inte för avsikt att lyfta upp frågan ur en medicinsk synvinkel, utan det handlar om Sveriges regerings ansvar för att uppfylla ramkonventionen och handelsministerns roll i den frågan.

Nej, det var inte ett helt enigt utskott som den 10 mars debatterade frågan. Vi var eniga om att avslå motionen, men inte om motiveringen till det.

I Cancerfondens rapport för 2010 skriver man om snuset som en jocker i leken. Man skriver också att Sverige inte följer tobakskonventionen och att riksdagsledamöterna är okunniga om dess existens. Man gjorde en enkät i början av året där 218 av de svarande på den enkät som fonden

skickat till oss ledamöter i alla fall sade att det är viktigt att Sverige följer internationella konventioner. Jag hoppas att ministern också delar den uppfattningen.

Snus är knappast en vanlig handelsvara. Snus innehåller nikotin som är ett starkt beroendeskapande ämne. Utbud och lättillgänglighet är två välkända faktorer som kan öka konsumtionen. Forskningen om snusets effekter på hälsan pågår. Folkhälsoinstitutet, alltså regeringens egen expertmyndighet, gav 2005 ut rapporten *Hälsorisker med svenskt snus*. Den kom fram till att svenskt snus är cancerframkallande. WHO:s cancerforskningsinstitut IARC har också bedömt snus vara cancerframkallande. Det finns naturligtvis olika åsikter, vilket det alltid gör när det gäller forskningsläge.

Att Jan R Andersson avfärdar sina egna expertmyndigheters generaldirektörer tycker jag är ganska förvånade. Han försöker lyfta fram andra forskare trots att motsvarigheterna till generaldirektörerna på både Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet i Norden skrev om den här frågan i Läkartidningen 2008. Alla de nordiska ländernas generaldirektörer på motsvarigheten till Socialstyrelsen skrev: "Tillsammans med senaste publicerade resultat av svensk forskning kan läget nu sammanfattas: Snusning ökar risken för reversibla och icke-reversibla munslemhinneförändringar, cancer i bukspottkörtel, matstrupe och magsäck, dödlig hjärtinfarkt, stroke och förhöjt blodtryck ... Det finns indikationer på att snusning dessutom ökar risken för diabetes, metabolt syndrom, förtidsbörd, reducerad födelsevikt och havandeskapsförgiftning."

Det är klart att man kan diskutera de olika medicinska riskerna, men ramkonventionen säger ju att man ska minska tobaksbruket. Nikotinberoende och långvarigt nikotinintag har ännu okända effekter på hälsan på lång sikt. Var tredje svensk man och var femte kvinna är dagligt beroende av nikotin. Vuxnas snusning ökar risken för att barn börjar snusa. Ett ytterligare skäl för en mer restriktiv hållning i snusfrågan är ny kunskap om interaktionen i hjärnans belöningssystem mellan nikotin och andra droger. Så är till exempel ungdomar som snusar de som också alkoholberusar sig mest.

Varför lyssnar inte regeringen på dessa expertmyndigheter även om det inte stämmer överens med viljan att få exportera? Varför är frågan om frihet att få sälja just den här varan så viktig? Det är klart att det finns andra snusprodukter som är sämre ur hälsosynpunkt, men det är ingenting som säger att de försvinner.

Anf. 65 JAN R ANDERSSON (m):

Fru talman! Låt mig inleda med att säga något om de ord som lades i min mun av Gunvor G Ericson. Jag har inte sagt att det inte finns hälso-risker. Jag har sagt att det om man endast tittar på en del av forskningen och inte tar till sig en hel bild av det utbud av artiklar och vetenskaplig forskning som finns är lätt att man får slagsida på det hela. Det är då man i stället för att använda forskning för att skaffa sig kunskap använder forskning för att driva sin ideologiska linje. Jag får intrycket av att snusfrågan präglas lite av detta. Man driver detta av ideologiska skäl i stället för att ta vetenskapen som stöd för att få en helhetsbild.

Jag tycker också att Gunvor G Ericson är lite väl ensidig när hon frågar mig om jag inte delar generaldirektörens uppfattning. Nej, jag delar

Prot. 2009/10:98
6 april

*Svar på
interpellationer*

inte den sittande generaldirektörens uppfattning i frågan. Jag tycker inte heller att det nödvändigtvis blir bättre bara för att man är många som skriver en artikel. Gunvor G Ericson och generaldirektörerna använder sig i princip av samma referenslista. Mitt budskap är att tittar man bara på några få forskare blir det inte speciellt bra.

Jag måste upprepa några frågor som jag tycker är relevanta nu när vi har några månader kvar till valet. Jag ställde den här frågan tidigare till Gunvor G Ericson. Kommer ni i en eventuell rödgrön regeringskoalition att driva att Sverige inte ska avskaffa handelsförbudet tvärt emot vad en enhällig riksdag säger?

Frågan har varit uppe många gånger, och det finns en väldigt stark majoritet för att detta förbud ska avskaffas. Därför tycker jag också att det finns ett stort allmänintresse att veta vad en rödgrön koalition kommer att göra. Det finns också flera motionärer, både moderata och socialdemokratiska, som har drivit de här frågorna. Kommer detta att vara en profilfråga för Miljöpartiet i valrörelsen?

Anf. 66 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska börja med att väldigt tydligt återigen uttrycka att det inte finns någon motsättning mellan ett aktivt folkhälsoarbete med förebyggande arbete, information och så vidare och en normaliserad handel med snus. Vi kan jämföra med Sveriges alkoholpolitik. En restriktiv linje förutsätter inte protektionism och förbud. Vi ska självfallet ha en ansvarsfull produktreglering. Det har jag varit tydlig med hela tiden.

Jag ska också säga att jag inte är rätt minister att i detalj recensera vad Folkhälsoinstitutet har kommit fram till i en viss enkät, utan det här är frågor som i så fall gäller folkhälsa. Jag bygger inte mitt resonemang på något påstående om att snus är ofarlig hälsokost. Jag bygger det på att exportförbudet är principiellt helt fel. Det har jag väldigt starkt stöd för hos svenska folket, hos riksdagen och från regeringen.

Jag kan också säga att hade det här gällt en annan vara än snus hade det varit precis lika principiellt fel och precis lika viktigt att ta upp frågan. En av mina huvuduppgifter är ju, som jag sade i mitt svar från början, att verka som EU:s inre marknadsminister. Då är det en prioriterad uppgift att se till att riva handelshinder så att vi fullt ut får fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor inom hela EU och att vi i stället för att ha en marknad på 9 miljoner för våra företag som vi har i Sverige får en marknad på 500 miljoner. Det är en avsevärd skillnad. Det kunde precis lika gärna ha handlat om hjortronsylt.

Jag vill verkligen påpeka att det handlar om att det är principiellt fel, inte något annat. Men jag vet också att resultatet från den enkät som Gunvor G Ericson hänvisar till har tolkats på olika sätt, både som försvar för snusets positiva sidor och som grund för kritik. Men den typen av detaljgranskande har väldigt lite med diskussionen om exportförbudet att göra.

Vi talar här om två olika saker. Det är två olika saker som jag inte ser är oförenliga, men mitt huvudansvar handlar om frihandelsprincipen och om att riva handelshinder. Jag ser detta som ett tydligt sådant hinder.

Anf. 67 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! 53 procent av alla som snusar dagligen har inte rökt innan. Det finns ingen forskning som visar att snus innebär att det blir lättare att bli kvitt ett nikotinberoende.

Folkhälsoministern sade, naturligtvis, häromveckan i svaret på en fråga på frågestunden i riksdagen att snus inte är en hälsoprodukt, och det är ju bra att handelsministern också tycker det. Men det finns en tydlig skillnad mellan oss eftersom det är väldigt tydligt i ministerns svar att man ser snus som vilken vara som helst. Det gör inte jag.

Det var inte Folkhälsoinstitutets enkät, utan det var Cancerfondens enkät som jag hänvisade till.

Handelshindret som nu finns och som har funnits länge ska för att rivas upp hävas av samtliga medlemsländer i EU. Det krävs att man är överens inom EU för att häva det. Fortfarande tycker jag inte att jag har fått svar på frågan om att häva det hindret. På vilket sätt skulle det vara förenligt med ramkonventionen om tobak där det står att vi ska minska bruket av tobak? Och på vilket sätt kan ytterligare en produkt göra att man minskar tobaksbruket?

Jag är också för att vi ska ha en handelsfrihet, men det finns skillnader mellan olika former av varor, och snus är som sagt inte vilken handelsvara som helst. Både EU och Sverige har skrivit under ramkonventionen om tobak. På vilket sätt går det här då att förena, som ministern säger, genom att lansera ytterligare en produkt?

Anf. 68 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag vill påpeka att vi när vi blev medlemmar i EU fick ett undantag för vårt svenska snus. Jag är ganska övertygad om att det var en väldigt viktig fråga för svenska folket för att kunna säga ja till EU. Det var en hjärtefråga, kort och gott. Sedan dess har det här exportförbudet utökats från 15 länder till 27 länder av bara farten, det vill säga handelshindret ökar och blir ännu mycket större.

Jag tycker också att det är väldigt viktigt att säga att jag inte vill tvinga på någon något. Det är faktiskt de som stöder exportförbudet som tvingar på någon något, och det är något som strider mot EU:s grundläggande principer.

Det har fortfarande inte kommit något svar på frågan som Jan R Andersson ställde, och jag tycker att det vore ytterst intressant att få veta var någonstans som vänsterexperimentet står i den här frågan. Är det så att Miljöpartiet inte är med i en enig riksdag när det handlar om att stå upp för att häva exportförbudet mot snus? Är det så att ni i stället vill ägna er åt mer protektionism och att det ska fortsätta att se ut som det gör inom EU, det vill säga att det fortfarande finns en hel del saker kvar att göra innan vi fullt kan se en fri rörlighet på EU:s inre marknad? Den frågan har vi inte fått svar på i dag, och jag hoppas att vi får det innan det blir val. Jag tror att det är flera väljare som vill veta, för väldigt många människor stöder en enig riksdag när det gäller att häva exportförbudet för snus.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:98

6 april

*Svar på
interpellationer*

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2009/10:120 till socialförsäkringsutskottet

2009/10:144 till skatteutskottet

2009/10:178 till socialförsäkringsutskottet

2009/10:184 till miljö- och jordbruksutskottet

2009/10:185 till civilutskottet

2009/10:191 till justitieutskottet

2009/10:193 till trafikutskottet

2009/10:194 till skatteutskottet

2009/10:196 till näringsutskottet

2009/10:198 till trafikutskottet

2009/10:199 till konstitutionsutskottet

2009/10:201 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelser

2009/10:150 till utrikesutskottet

2009/10:197 till trafikutskottet

Motioner

2009/10:So5 till socialutskottet

2009/10:Sf12 till socialförsäkringsutskottet

2009/10:C11 till civilutskottet

EU-dokument

KOM(2010)94 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
25 maj.

KOM(2010)117 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
25 maj.

11 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU10

Civilutskottets betänkande 2009/10:CU16

Socialutskottets betänkanden 2009/10:SoU10–SoU12

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2009/10:MJU15 och MJU16

Anmälades och bordlades

Proposition

2009/10:190 Uppehållstillstånd för skyddspersoner

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för propositionerna 2009/10:184 *Åtgärdsprogram och tillämpningen av miljökvalitetsnormer* och 2009/10:198 *Några körkorts- och fordonsfrågor* samt för skr. 2009/10:197 *Åtgärdsplanering för transportssystemet 2010–2021* skulle förlängas till *onsdagen den 21 april*.

Motioner

med anledning av prop. 2009/10:119 Förlängning av lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

2009/10:Ju4 av Alice Åström m.fl. (v)

2009/10:Ju5 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2009/10:134 Upphandling från statliga och kommunala företag

2009/10:Fi8 av Jacob Johnson m.fl. (v)

med anledning av prop. 2009/10:135 En ny fängelse- och häkteslagstiftning

2009/10:Ju6 av Lena Olsson m.fl. (v, s, mp)

med anledning av prop. 2009/10:141 Rättvist och effektivt – förändringar i studiestödssystemet

2009/10:Ub8 av Rossana Dinamarca m.fl. (v)

2009/10:Ub9 av Lage Rahm m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2009/10:153 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009

2009/10:Fi9 av Urban Ahlin m.fl. (s)

2009/10:Fi10 av Hans Linde m.fl. (v)

13 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmälades att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 1 april

2009/10:700 Ekoeffektivitet och ekonomi

av Karin Svensson Smith (mp)

till finansminister Anders Borg (m)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 april.

Prot. 2009/10:98
6 april

14 § Kammaren åtskildes kl. 18.36.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 15.59 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Meddelande om frågestund.....	1
2 § Meddelande om debatt med anledning av vårpropositionens avlämnande.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Svar på interpellation 2009/10:297 om Lissabonfördraget	2
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	2
Anf. 2 BOSSE RINGHOLM (s).....	3
Anf. 3 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	4
Anf. 4 BOSSE RINGHOLM (s).....	5
Anf. 5 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	6
Anf. 6 BOSSE RINGHOLM (s).....	7
Anf. 7 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	7
5 § Svar på interpellation 2009/10:312 om Dawit Isaak	8
Anf. 8 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	8
Anf. 9 MARIANNE BERG (v).....	9
Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	10
Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp).....	10
Anf. 12 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	11
Anf. 13 MARIANNE BERG (v).....	12
Anf. 14 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp).....	13
Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp).....	14
Anf. 16 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	14
Anf. 17 MARIANNE BERG (v).....	15
Anf. 18 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	16
6 § Svar på interpellationerna 2009/10:290, 291, 292, 299 och 310 om ekonomisk politik och jämställdhet.....	16
Anf. 19 Finansminister ANDERS BORG (m).....	16
Anf. 20 HILLEVI LARSSON (s).....	17
Anf. 21 CARINA OHLSSON (s).....	18
Anf. 22 MONICA GREEN (s).....	19
Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (s).....	20
Anf. 24 CARL B HAMILTON (fp).....	21
Anf. 25 MARIE ENGSTRÖM (v).....	22
Anf. 26 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s).....	23
Anf. 27 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	24
Anf. 28 Finansminister ANDERS BORG (m).....	25
Anf. 29 HILLEVI LARSSON (s).....	26
Anf. 30 CARINA OHLSSON (s).....	27
Anf. 31 MONICA GREEN (s).....	28
Anf. 32 EVA-LENA JANSSON (s).....	29
Anf. 33 CARL B HAMILTON (fp).....	30
Anf. 34 MARIE ENGSTRÖM (v).....	30
Anf. 35 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s).....	31
Anf. 36 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	31
Anf. 37 Finansminister ANDERS BORG (m).....	32

Anf. 38 HILLEVI LARSSON (s).....	33
Anf. 39 CARINA OHLSSON (s).....	34
Anf. 40 MONICA GREEN (s).....	34
Anf. 41 EVA-LENA JANSSON (s).....	35
Anf. 42 Finansminister ANDERS BORG (m)	36
7 § Svar på interpellation 2009/10:298 om den svenska mediekoncentrationen	36
Anf. 43 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	36
Anf. 44 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	37
Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	38
Anf. 46 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	39
Anf. 47 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	40
Anf. 48 BOSSE RINGHOLM (s).....	41
Anf. 49 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	42
Anf. 50 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s)	43
Anf. 51 BOSSE RINGHOLM (s).....	43
Anf. 52 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	44
8 § Svar på interpellation 2009/10:302 om oberoende public service-företag.....	45
Anf. 53 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	45
Anf. 54 EVA-LENA JANSSON (s).....	45
Anf. 55 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	46
(forts.).....	47
Ajournering.....	47
Återupptagna förhandlingar	47
8 § (forts.) Svar på interpellation 2009/10:302 om oberoende public service-företag	47
Anf. 56 EVA-LENA JANSSON (s).....	47
Anf. 57 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	48
Anf. 58 EVA-LENA JANSSON (s).....	49
Anf. 59 Kulturminister LENA ADELSON	
LILJEROTH (m).....	49
9 § Svar på interpellation 2009/10:208 om export av snus och förpliktelserna mot WHO:s tobakskonvention	50
Anf. 60 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	50
Anf. 61 GUNVOR G ERICSON (mp).....	51
Anf. 62 JAN R ANDERSSON (m).....	52
Anf. 63 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	53
Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (mp).....	53
Anf. 65 JAN R ANDERSSON (m).....	54
Anf. 66 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	55

Anf. 67 GUNVOR G ERICSON (mp)	56	Prot. 2009/10:98
Anf. 68 Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	56	6 april
10 § Hänvisning av ärenden till utskott	57	
11 § Förnyad bordläggning.....	57	
12 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	58	
13 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	58	
14 § Kammaren åtskildes kl. 18.36.....	59	

